

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Dərs ilinə 1 ay
qaldı: məktəbli
forması ilə
bağlı qadağa
yazısı səh.15-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14 avqust 2025-ci il Cümə axşamı № 142 (8752) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

"Ermənistanla sərhədi aç"
tələbinə Bakıdan reaksiya

Ağıl verilməli
ünvan səhv
salınıb; çağırış
İrəvana
ünvanlanmalıdır
yazısı səh.7-də

Zəngəzur dəhlizinə bu
ölkə nəzarət edəcək

yazısı səh.8-də

Bir gün qaldı: Ukraynanın
taleyi belə həll olunacaq

yazısı səh.10-də

İrəvanın Ermənistanı cəzalandırmaq
planı - ilginclik sənari

yazısı səh.5-də

"Suriya Rusiyadan kömək istəyib"
- "Kommersant"ın yalanı, yoxsa...

yazısı səh.6-də

Qarabağın dirçəlişində
strateji güc - Azərbaycan
gəncliyi

yazısı səh.11-də

Postsovet ölkələrinə "Rus
dünyası" təhlükəsi artır

yazısı səh.7-də

Sülh sazişinin İrəvana
daha bir faydası: türk
dövlətlərinə yol açılır

yazısı səh.9-də

BMT-dən şok hesabat:
"Rusiya hərbiçiləri..."

yazısı səh.5-də

Elmlər doktoru 51 nəfər artdı,
elmimiz nə qazandı?

yazısı səh.12-də

"Qarabağ"ın 126 yaşlı
rəqibi - "Fradi"
haqqında nə bilirik?

yazısı səh.2-də

Moskvadan Bakıya yeni terror hədəsi

Rusiyadan Azərbaycana təhdidlər bitmir -
səbəb; bu dəfə Putinin yanındakı Kirill kirli
"caynaqlarını" ölkəmizə uzatdı...

yazısı səh.4-də

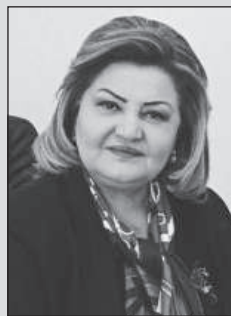
Bu türk ölkəsi miqrantları geri çağırır - Sıra Azərbaycanda?

Kremlin irqçi-ksenofobik siyasəti bumeranq kimi özünə
qayıdır; **ekspert:** "Zərurət yaranarsa, dövlət hər zamankı
kimi öz vətəndaşlarının yanında olacaq..." yazısı səh.13-də

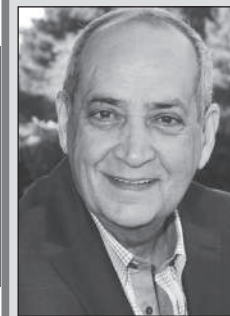
Nəcməddin
Sadıkov
Türkiyədə
dindirilib - 5 il
öncənin sirri
açılır

yazısı səh.3-də

Tənzilə Rüstəmxanlı:
"İrani xilas
edəcək yeganə
şans
Pezeşkiandır"

yazısı səh.12-də

Rasim Balayev:
"Ermənilərlə
barışıq hələlik
mümkün
deyil"

yazısı səh.14-də

Prezident bu qanunu təsdiqlədi

Prezident İlham Əliyev “Xüsusi icra məmurları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununu imzalayıb. Musavat.com xəbər verir ki, qanun 6 fəsil, 38 maddədən ibarətdir.

Qanun xüsusi icra məmurlarının fəaliyyətinin təşkili və fəaliyyətinə nəzarətlə bağlı ictimai münasibətləri, xüsusi icra məmurlarının hüquqi statusunu tənzimləyəcək.

Xüsusi icra məmuru qanunda nəzərdə tutulmuş məhkəmələrin və qanunla icrası icra məmurlarına həvalə edilmiş digər orqanların sənədlərinin icrasını həyata keçirmək üçün xüsusi icra məmuru şəhadətnaməsi (bundan sonra şəhadətnamə) almış fiziki şəxs olacaq. Xüsusi icra məmuru məcburi icra orqanı statusuna malik olacaq, fəaliyyətini peşəkar əsaslarla həyata keçirəcək. Xüsusi icra məmuru dövlət hakimiyyətinin nümayəndəsi hesab edilmir. Xüsusi icra məmurunun fəaliyyəti sahibkarlıq fəaliyyəti hesab olunmur.

Xüsusi icra məmurunun icra icraatı çərçivəsində qəbul etdiyi qərarlar hüquqi qüvvəsinə görə dövlət icra məmuru-qəbul etdiyi qərarlara bərabərdir. İcra sənədlərinin icrası ilə əlaqədar xüsusi icra məmurunun qanuni tələbləri Azərbaycan Respublikasının ərazisində bütün dövlət və bələdiyyə orqanları, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər üçün məcburidir. Xüsusi icra məmuruna icra sənədlərinin icrası ilə əlaqədar tələb olunan məlumatlar, sənədlər və onların surətləri dövlət və bələdiyyə orqanları, hüquqi şəxslər, onların vəzifəli şəxsləri və fiziki şəxslər tərəfindən tam və vaxtında verilməlidir.

Xüsusi icra sistemi Azərbaycanın inzibati ərazi vahidləri üzrə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi orqan (qurum) tərəfindən müəyyən edilmiş mərhələlərdə təbiiq olunacaq.

Qaracuxurda oğurluq edən şəxs saxlanıldı

Suraxanı rayonunda oğurluq hadisəsi qeydə alınıb. DİN-in mətbuat xidmətindən Teleqraf-a verilən məlumata görə, Qaracuxur qəsəbə sakini polisə müraciət edərək evindən 2400 manat dəyərində qızıl-zinət əşyasının talandığını bildirib.

Suraxanı RPI-nin 32-ci Polis Bölməsinin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən əməliyyat-axtarış tədbiri ilə cinayət əməlini törətməkdə şübhəli bilinən 33 yaşlı Ş. Rüstəmov saxlanılıb. Araşdırmalar davam etdirilir.

Kredit bazarında dollarlaşma azalıb

Bu ilin iyunda manatla yeni verilmiş kreditlər üzrə orta çəkili faiz dərəcəsi 18,5 faiz, xarici valyutada yeni verilmiş kreditlər üzrə isə 6,4 faiz olub.

Teleqraf Mərkəzi Bankın “Pul Siyasəti İcmalı”na əsasən xəbər verir ki, dövr ərzində kreditlərin dollarlaşma səviyyəsində azalma meyili davam edib.

Hesabat dövründə manatla kreditlərin həcmi 5,5 faiz artıb, xarici valyutada olan kreditlər isə 6,4 faiz azalıb.

İlin əvvəlindən xarici valyutada kreditlərin ümumi portfel-dəki payı 1,4 faiz bəndi azalaraq iyunun sonuna 14 faiz təşkil edib. Ödəniş müddəti bitməmiş kreditlərdə manatla verilənlərin həcmi 16,5 faiz artdığı halda, xarici valyutada verilən kreditlər 9,1 faiz azalıb.

UEFA “Qarabağ”la bağlı qərar verdi

Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsində “Qarabağ”la “Ferensvaroş” (Macarıstan) arasında keçiriləcək oyunların vaxtı təsdiqlənib. Qol.az bu barədə UEFA-nın saytına istinadən xəbər verir.

Komandalar arasında ilk oyun avqustun 19-u Budapeştdə keçiriləcək və Bakı vaxtı ilə saat 23:00-da başlanacaq. Cavab görüşü isə avqustun 27-si Bakıda Tofiq Bəhramov adına Respublika Stadionunda olacaq və yerli vaxtla saat 21:00-da start götürəcək.

Xatırladaq ki, “Qarabağ” “Ferensvaroş”la artıq bir dəfə Çempionlar Liqasının 3-cü təsnifat mərhələsində üz-üzə gəlib. 2022-ci ildə Qurban Qurbanovun komandası evdə 1:1 hesabı ilə heç-heçə etdiyi “Ferensvaroş”a Macarıstanda 3:1 hesabı ilə qalib gələrək pley-off-a yüksəlib.

Saatlıda “tok” vurub öldürdü

Saatlıda 52 yaşlı qadın elektrik cərəyanı vuraraq öldürüb. APA-nın Mil-Muğan bürosunun məlumatına görə, hadisə Saatlımın Qaranuru kəndində qeydə alınıb. Kənd sakini 1973-cü il təvəllüdlü Valide Abışovanı soyuducunu elektrik şəbəkəsinə qoşarkən cərəyan vurub. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Əhali ən çox bu xəstəliklərə tutulur - siyahı

Ötən il Azərbaycanda 2,9 milyona yaxın xəstə qeydə alınıb. Modern.az bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən məlumat əldə edib. Qeyd olunub ki, bu, ilk dəfə qoyulmuş diaqnozla qeydə alınan xəstələrin sayıdır. Məlumatla görə, 1 milyondan çox insan tənəffüs orqanlarının xəstəlikləri ilə qeydə alınıb. İkinci sırada həzm sistemi xəstəlikləri (241 minə yaxın), üçüncü sırada qan dövranı sisteminin xəstəlikləridir (233 min).

Digər xəstəliklər aşağıdakılardır:

- bəzi infeksiyon və parazitar xəstəliklər - 225 716 nəfər
- yenitörəmələr - 20 302
- qan, qanyaradıcı orqanların xəstəlikləri və immun mexanizmin prosesə cəlb olunması ilə gedən ayrı-ayrı pozuntular - 83 901
- endokrin sistemin xəstəlikləri, maddələr mübadiləsi və

birlişdirici toxumanın xəstəlikləri - 63 564

- sidik-cinsiyyət sisteminin xəstəlikləri - 165501

- hamiləlik, doğuş və zərərli dövrü - 62733

- perinatal dövrdə meydana çıxan xüsusi hallar - 9 980

- anadangəlmə anomaliyalar (inkişaf qüsurları), deformasiyalar və xromosom pozuntuları - 5111

- digər rubrikalarda təsnif olunmayan klinik və laborator tədqiqatlar zamanı aşkar edilən simptomlar, nişanələr və norma-dan kənara çıxma hallar - 33 188

- travmalar, zəhərlənmələr və xarici səbəblərin təsirinin bəzi digər nəticələri - 169 827

Laçında vəzifəli şəxs öldürüldü

Laçında qardaşı tərəfindən öldürülən Səfər Quliyev vəzifəli şəxs olub. Teleqraf-ın Qarabağ bürosunun əldə etdiyi xəbərə görə, 07.12.1967-ci il təvəllüdlü Səfər Əsgər oğlu Quliyev Azərbaycan Mədəniyyət İşçiləri Həmkarlar İttifaqının Laçın Rayon Komitəsinin sədri vəzifəsində çalışmış.

Laçın rayonunun Qozlu kənd inzibati ərazi dairəsinin Fingə kəndində daimi qeydiyyatda olan S.Quliyev müvəqqəti olaraq Ağcabədi rayonunun Şərəfxanlı kəndində məskunlaşmış.

S.Quliyevin neşi yaşadığı Ağcabədi rayon Şərəfxanlı kəndinə gətirilib, dəfni üçün hazırlıq işləri görülür. Mərhum ailəli olub, 2 qızı və 2 oğlu var. Faktla bağlı araşdırma davam etdirilir.

Qeyd edək ki, Səfər Laçın kimi tanınan müğənni və iş adamı ötən gün qardaşı 1973-cü il təvəllüdlü Xasay Əsgər oğlu Quliyev tərəfindən ov tüfəngi ilə öldürülüb. Qətl Laçın rayonunun Fingə kəndi ərazisində qardaşlar arasında yaranmış mübahisə zəminində baş verib.

X.Quliyev özü Ağcabədi rayonunun Taxta Körpü ərazisindəki 552 ailəlik qəsəbədə yaşamış.

“Qarabağ”ın 126 yaşlı rəqibi-"Fradi" haqqında nə bilirik...

Azərbaycan adını Avropada qürurla daşıyan Ağdamın “Qarabağ” klubunun Çempionlar Liqasının pley-off mərhələsindəki rəqibi Macarıstanın “Ferensvaroş” klubu oldu. “Qarabağ”la “Ferensvaroş” arasında oyunlar avqustun 19-da və 27-də keçiriləcək.

“Ferensvaroş” Macarıstanın ən titullu klubudur. Budapeşt təmsilçisinin əsası 1899-cu ildə qoyulub.

126 yaşlı paytaxt klubu bu illər ərzində 36 dəfə Macarıstan çempionu olub. Bu, ölkənin mütləq rekordudur. “Ferensvaroş” son 7 mövsümün dəyişməz çempionudur. Bu seriya 2018/19 mövsümündə başlayıb.

Macarıstan kubokunu hamıdan çox - 24 dəfə qazanan Budapeşt təmsilçisi son 11 ildə 4 dəfə bu uğura sevinib. Komandanın hesabında 2 Liqa kuboku və 6 Superkubok da var. “Ferensvaroş” Macarıstan Superkubokunu ən çox qazanan komandadır.

Avrokuboklarda 1960-cı ildə debüt edən Budapeşt təmsilçisi qitə miqyaslı turnirlərdə zəngin təcrübəyə malikdir. “Ferensvaroş”un ən böyük uğurları da ötən əsrin 60-cı illərinə təsadüf edib. Paytaxt klubu 1964/65 mövsümündə Yarmarkalar kubokunun qalibi olub. Finalda “Yuventus”a 1:0 hesabı ilə qalib gələn macarıstanlılar tarixinin yeganə avrokubokunu başı üzərinə qaldırıb. 3 il sonra yenə eyni turnirin finalına çıxan “Ferensvaroş” “Lids”ə məğlub olub - 0:0, 0:1.

“Fradi” ləqəbini daşıyan komandanın bu uğurlarında Florian Albertin Avropada tanınması ilə nəticələnib. “Yaşıl qartallar”ın əfsanəsi 1967-ci ildə qitənin ən yaxşı futbolçusu kimi “Qızıl top” mükafatına layiq görülüb. Avrokuboklarda son final 1974/75 mövsümünə təsadüf edib. Kuboklar kubokunun həlledici matçında “Ferensvaroş” Kiyev “Dinamo”suna uduzub - 0:3.

Son illərdə avrokubokların əsas mərhələlərinin daimi iştirakçısına çevrilən “Fradi” komandamıza da tanış rəqibdir. 2022/23 mövsümündə Çempionlar Liqasının III təsnifat mərhələsində “Qarabağ” Budapeşt klubunu üstələyib. Evdə 1:1 hesablı heç-heçə edən komandamız Macarıstanda 3:1 hesablı qələbəyə sevinib.

Bu ilin əvvəlində “Qarabağ” a qayıdan Kadi Borqes bir müddət məhz “Ferensvaroş”da çıxış edib. Həmin vaxt digər futbolçumuz Julio Romao Macarıstan təmsilçisinə keçib və hazırda da bu klubda çıxış edir.

□ **Cavansir ABBASLI,**
Musavat.com

Motosikletlə “avtoş”luq etdi, həbs olundu

Motosikletlə avtoşluq edən daha bir sürücü həbs edilib. Bu barədə APA-ya Bakı Şəhər Dövlət Yol Polisi İdarəsindən məlumat verilib. İdarənin əməkdaşları tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər nəticəsində paytaxt ərazisində yol hərəkəti qaydalarını davamlı şəkildə pozaraq digər hərəkət iştirakçılarının da sağlamlığı üçün real təhlükə yaradan motosiklet sürücüsü Seymur Cəfərov saxlanılıb.

Sürücü barəsində Azərbaycan Respublikası İnzibati Xətalər Məcəlləsinin müvafiq maddələrinə əsasən inzibati protokol tərtib edilərək baxılması üçün aidiyyəti məhkəməyə göndərilib. Məhkəmənin qərarı ilə S.Cəfərovun sürücülük hüququ 1 il müddətinə məhdudlaşdırılıb və o, 20 gün inzibati qaydada həbs edilib.

Fərari və itkinlərin sayı açıqlandı

Ötən il 88 nəfər hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçırmaya görə axtarışa verilib. Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsindən əldə edilmiş məlumatda bildirilib.

Rəsmi məlumata görə, 2024-cü ildə 41 nəfər barəsində fərariyə görə axtarış elan edilib. Aparılan axtarış tədbirləri nəticəsində hərbi xidmət keçməkdən boyun qaçıran 75 nəfər yeri müəyyən edilib. Fərariyə görə axtarılan 41 nəfərdən 8 nəfərin də yeri müəyyənləşdirilib.

Bundan başqa, 2024-cü ildə 986 nəfər itkin düşmüş şəxs kimi axtarışa verilib. Onlardan 152 nəfər 18 yaşadək uşaqlar olub. Görülən tədbirlər nəticəsində itkin düşmüş şəxslərdən 874 nəfər yeri müəyyən edilib ki, onlardan da 151-i 18 yaşadək uşaqlardır.

Qadınlar da avtobus sürəcək

İctimai nəqliyyatda qadın sürücülərin iştirakını artırmaq məqsədilə yeni təlim proqramına başlanılıb.

Bu barədə Azərbaycan Yərustü Nəqliyyat Agentliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, proqram çərçivəsində namizədlər avtobus sürücüsü kimi peşəkar fəaliyyətə başlamaq üçün nəzəri və praktiki cəhətdən hazırlıq keçirlər.

Təlimlərin sonunda iştirakçılar xüsusi hazırlanmış marşrutlar üzrə sərbəst idarəetmə sınaqlarına cəlb olunurlar. Bu mərhələdə onların həm nəzəri bilikləri, həm də praktiki bacarıqları kompleks şəkildə qiymətləndirilir.

Nəcməddin Sadıkov Türkiyəyə aparılıb, dindirilib - 5 il öncənin sirri açılır

Xəbər verildiyi kimi, 2020-ci ildə baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin sabiq Baş Qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkov Türkiyə xüsusi xidmət orqanları tərəfindən dindirilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə nüfuzlu "Middle East Eye" qəzetinin müxbiri Ragıp Soylu diplomatik mənbələrə istinadla məlumat yayıb.

Onun sözlərinə görə, 44 günlük müharibə dövründə Ankara təkcə Azərbaycana döyüş dronları, radioelektron mübarizə sistemləri və kəşfiyyat avadanlıqları təmin etməyib. Eyni zamanda Türkiyə rəsmiləri Azərbaycan ordusunda Rusiya tərəfdarı şəxslərin müəyyənləşdirilməsində iştirak ediblər.

"Bu 'ünsürlərdən' biri də Rusiyaya xüsusi simpatiya bəsləməkdə şübhəli bilinən Baş Qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkov olub. Vəziyyətlə tanış olan mənbənin MEE-yə verdiyi məlumata görə, müharibə günlərində Türkiyə hakimiyyəti onun deportasiyasını təşkil edib, dindirmək üçün Türkiyəyə aparıb və yalnız bundan sonra Rusiyaya qayıtmasına icazə verib.", - deyərək Ragıp Soylu yazır.

Nəcməddin Sadıkov kimdir?

Azərbaycan ordusunun sabiq Baş Qərargah rəisi, general-polkovnik Nəcməddin Hüseyn oğlu Sadıkov 24 may 1956-cı ildə Da-

ğıstan MSSR-in Dərbənd şəhərində anadan olub. Birinci Qarabağ müharibəsi başlayanda ailəsi ilə birlikdə Azərbaycana köçüb.

Sadıkov 1979-cu ildə Bakı Ali Ümumqoşun Komandirlər Məktəbini qızıl medalla, 1988-ci ildə isə M.V. Frunze adına Hərbi Akademiyanı bitirib. 1991-ci ildə B.M. Şapoşnikov adına "Vistrel" Ali Zabit Hazırlığı kursunu tamamlayıb.

O, 1979-1992-ci illərdə SSRİ Silahlı Qüvvələrində müxtəlif vəzifələrdə - taqım, bölük, tabor komandiri, alay komandirinin müavini kimi xidmət edib. 1 fevral 1992-ci ildə Azərbaycan ordusuna qəbul olunaraq briqada və korpus komandiri, cəbhə komandanının birinci müavini və Cəbhənin Səh-rə İdarəetmə Qərargahının rəisi olub.

2 noyabr 1993-cü ildə Prezident sərəncamı ilə müdafiə nazirinin birinci müavini - Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah rəisi təyin edilib. Milli Təhlükəsizlik Siyasəti Komissiyasının üzvü kimi Azərbaycanın hərbi doktrinası və milli təhlükəsizlik konsepsiyasının hazırlanmasında iştirak edib. 24 iyun 2005-ci ildə gene-

ral-polkovnik rütbəsi alıb.

2020-ci ilin iyulunda onun vəzifədən azad edilməsi və qardaşının Ermənistan ordusunda yüksək vəzifə tutması barədə yayılan iddialar Müdafiə Nazirliyi tərəfindən təkzib olunub. Lakin həmin ilin oktyabrında - II Qarabağ müharibəsi zamanı - adı Müdafiə Nazirliyinin rəsmi saytından çıxarılıb. 28 yanvar 2021-ci ildə vəzifəsindən azad edilərək ehtiyata buraxılıb.

Nəcməddin Sadıkov xidmətlərinə görə bir sıra dövlət təltiflərinə layiq görüldü: "Azərbaycan Bayrağı" ordeni (1995, 2009), 1-ci dərəcəli "Rəşadət" ordeni (2018), 3-cü dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni (2007), "Vətən uğrunda" medalı (2003), "Hərbi xidmətlərə görə" medalı (2009), "Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələri Veteranı" medalı və digər orden-medallar.

Qeyd edək ki, ölkəmizdə bir sıra hərbiçilərin törətdiyi cinayət işlərində (dövlət vəsaitinin külli miqdarda mənimsənilməsi, hərbiçilərə işfəncə verilməsi və s.) onun da adı keçir. Bəzən müttəhimlər, bəzən isə vəkillər onun məhkəməyə gətirilməsi barədə vəsatətlər qaldırırlar.

Qeyd edək ki, sabiq deputat Vahid Əhmədov Mo-

der.az saytına verdiyi açıqlamada Nəcməddin Sadıkovla bağlı deyib ki, Sadıkov vaxtilə Ukraynadan alınan silahlarla bağlı mərhum Prezident Heydər Əliyevə yanlış informasiya verib: "1993-cü ildə rəhmətlik Ulu Öndər hakimiyyətə idi, mən də baş nazirin birinci müaviniydim. Müdafiə ilə bağlı iclas keçirir və Ukraynadan silah gətirilməsini müzakirə edirdik. Həmin dövrdə Rusiya bizə silah vermirdi, çətin idi. Müəyyən silahlar çatışmırdı. Onda Ulu Öndər mənə dedi ki, 'əşitmişəm, sənin Uk-

raynanın baş naziri ilə əlaqən yaxşıdır. Oradan təşkil edək, silah gətirək". Mən də Ukrayna tərəfinin fikirlərini öyrəndim. Onlar razı olduqlarını, əvəzində pul istəmədiklərini dedilər və bunun müqabilində yanacaq istədilər. Müdafiə nazirinə zəng edib lazım olan silahların siyahısını istədim. Siyahını götürüb ora getdik. 100-ə yaxın silah, tank və başqa - nə vardı, daşdıq, gətirdik Azərbaycana. Onlar bizə belə bir kömək etdilər, əvəzində biz də yanacaq verdik.

Sonra görün nə oldu? Deməli, cənab Prezidentin iştirakı ilə gədən iclasda dedilər ki, Ukraynadan gətirilən tanklar bizim ərazidə işləmir. Onda rəhmətlik Ulu Öndər dedi ki, "Vahid müəlim, bu nədir, necə yəni?". Mən də dedim ki, vallah, özləri nə sifariş veriblərsə, onu da gətirmişəm. Nəcməddin Sadıkov da ordaydı, dedi ki, yox, biz onları sifariş verməmişik. Bir dəqiqəliyə icazə istədim, getdim məktubu gətirib stolun üstünə qoydum. Dedim, nə sifariş veriblərsə, buradadır. Onda Ümummilli Lider onlara çox təpindi, dedi, bu nə ayıbdır, utanmırsınız?! Nə sifariş vermisiniz, onu da gətiriblər".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Vardanyandan Azərbaycana barışıq təklifi - Onları bağışlamaq olarmı?

Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi mətninin Ağ Evdə paraflanması, ardınca imzalanan Birgə Bəyannamə erməni radikal-revansistlərin ciddi cəhdlərinə rəğmən, qonşu ölkədə kütləvi etiraz doğurmadı. Deməli, Paşinyan hökuməti doğru yoldadır. Qalır sənədin imzalanması önündə axırıncı əngəli də götürmək - konstitusiyaya dəyişikliyinə getmək.

"Sülh sazişinin paraflanması və ABŞ-də bu istiqamət üzrə ikitərəfli sazişin imzalanması Ermənistan tarixində yeni səhifə açır, burada köhnə qorxular real imkanlarla əvəzlənir".

Bu sözləri Ermənistanın hakim "Mülki Müqavilə" Partiyasının rəsmi nümayəndəsi Kristina Vardanyan deyib.

Bununla o, Azərbaycan və Ermənistan arasında qarşılıqlı olaraq hərbi təhdidlərin aradan qalxdığını, iqtisadi-ticarəti və digər əlaqələrə yer açıldığını söyləyib. Daha sonra o, Ermənistanda Ağ Evdəki razılaşmaya qarşı çıxanlara xitabən bildirib: "Kağız üzərindəki imzalar yerdə nəhəng bir işə çevrilməlidir ki, bu işdə hamımız iştirak etməyə borclu-yuq. Maarifləndirmək, inkişaf etmək vaxtıdır. Boş söhbət və pafosa aramızda bir daha yer olmamalıdır. Bu, yazılan yeni bir tarixdir və biz ağ vərəqdəki dəst-xətti qarşımıza qoyacağıq. Nəsillərimizin uzunömürlü və firavan yaşaması həmin dəst-xətdən asılı olacaq" (Teleqraf).

Hakim partiya təmsilçisi həmçinin öz soydaşlarına bir daha səsənib: "Bizim xalq olaraq köhnəlmiş, yalançı ritorikadan əl çəkməyimizin vaxtıdır. 'Türklər gəldi', 'bizi satdılar', 'bizə xəyanət etdilər' və bu kimi boş sözlər artıq narahatlığın yox, şəxsi məlumatsızlığın və keçmişdə ilişib qalmağın sübutudur".

İlk baxışda normal, pragmatik bir yanaşmadır. Amma, çox təəssüf ki, hazırda erməni toplumunda dominant deyil...

Qeyd edək ki, paraflanmış sülh sazişi mətnindəki maddələrdən birində (VIII maddə) deyilir ki, tərəflər dözümsüzlük, irqi nifrət və ayrı-seçkilik, separatizm, zorakı ekstremizm və terrorizmin bütün təzahürlərini pisləyir və özlərinin müvafiq yurisdiksiyaları çərçivəsində bu hallarla mübarizə aparacaqlar və özlərinin bununla bağlı müvafiq beynəlxalq öhdəliklərinə əməl edəcəklər.

Göründüyü kimi, bütünlüklə monoetnik Ermənistana, erməni toplumuna daxil olan, ən əvvəl onları düşünməli olduğu məsələlərdir. Bizim terrorçuluqla, ekstremizmlə, separatizmlə, irqi ayrı-seçkiliklə nə işimiz? Azərbaycanlılar binəyi-qədimdən tolerant, sülhpərvər, rəhimli xalq olub, indi də elədir...

Bütün hallarda barışıq öncəliklə qarşılıqlı etimad mühitini yaratmaqdan keçir. Dünən Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri - Ceyhun Bayramov və Ararat Mirzəyan telefon danışığı zamanı bu barədə də müzakirə aparıblar. Normaldır. Təqdirədir. Əfsus ki, iki xalq arasında düşmənçiliyi sonlandırmaq problem olaraq qalır. Hətta yekun sülh müqaviləsi imzalanarsa belə, ermənilərlə barışıqımız tezliklə mümkün görünür. Zira, ortada böyük nifrət, inamsızlıq var.

Məsələ ondadır ki, ermənilər xalq olaraq "mitasum"a, uydurma soyqırımına əsaslanan xəstə təfəkkürdən qurtulmayınca sülh müqaviləsinin, iki xalq arasında barışıq cəhdlərinin də təsiri az olacaq. Çünki bir müddət sonra "xəstəlik" təzədən "residiv" verəcək. Bunun bir daha yaşanmaması üçün isə çox vacibdir ki, heç olmasa, bundan sonra gənc erməni beyinləri zəhərlənməsin, orta məktəbin tarix dərslərindən Türkə nifrəti körükləyən bütün materiallar, iftira və yalanlar çıxarılınsın, ümumən saxta qəhrəmanlıq tarixindən imtina olunsun...

İkincisi, çox önəmlidir ki, Türkə nifrətin hələ də güclü olduğu erməni cəmiyyətində bir ictimai peşmançılıq ovqatı yaransın. Ən azından xalqımıza qarşı, dinc əhaliyə qarşı törətdikləri soyqırımlarına, etnik təmizləmələrə, mədəni-tarixi-dini irsimizə qarşı vandallıq hərəkətlərinə görə. Bu xüsusda yerli medianın, TV-nin üzərinə böyük məsuliyyət və yük düşür.

Yalnız bu fonda xalq diplomatiyası, ziyalı təmasları müsbət nəticə verə, revansist-radikalların səsi eşidilməz ola bilər. Çetindir, lakin mümkündür. Əks halda normal qonşuluq əlaqələri olmayacaq. Diplomatik münasibətlər qurulsun, sərhədlər və səfirliklər açılarsa belə...

□ **Zahid SƏFƏRƏĞLÜ**

Revanşist Matevosyan: "Sülh sazişindəki hərbi maddə Ermənistanı təhlükə yaradır"

Erməni politoloq, rusiyapərəst və revansist mövqeyi ilə tanınan Beniamin Matevosyanın iddiasına görə, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında imzalanan "sülh sazişi"-nin 8-ci maddəsi ölkəsinin gələcək təhlükəsizliyi üçün ciddi risklər yaradır. Həmin maddəyə əsasən, tərəflər ümumi sərhəd boyunca üçüncü ölkələrin silahlı qüvvələrini yerləşdirməyəcəklər.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə erməni mediası məlumat yayıb.

Matevosyan xatırladır ki, 2020-ci ilin payızında baş nazir Nikol Paşinyan

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinə müraciət edərək Azərbaycanla sərhəd rayonlarında Rusiya sərhədçilərinin yerləşdirilməsini istəmişdi və nəticədə 15-dən artıq yeni sərhəd məntəqəsi qurulmuşdu. Onun fikrincə, Azərbay-

can Prezidenti İlham Əliyev bu təcrübədən çıxış edərək, həmin məhdudiyyəti sazişə daxil etməyə nail olub.

Erməni politoloq hesab edir ki, bu müddəə Ermənistanın gələcəkdə sərhədlərinə üçüncü ölkə hərbi qüvvələrini gətirmək imkanını məhdudlaşdırır.

□ **Musavat.com**

Putinin Valdaydakı iqamətgahı ətrafında 12 ədəd HHM mövqeyi qurulub

Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Valdaydakı iqamətgahı ətrafında 12 ədəd hava hücumundan müdafiə (HHM) sistemi yerləşdirilib. Silahların əsasən "Pantsir-S1" sistemlərinin qüllələri üzərində quraşdırıldığı qeyd olunur.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadla xəbər verir ki, bu barədə "Radio Svoboda"-nın "Yandex"-in yeni peyk şəkilləri və "Yandex.Zerkalo" xidmətinin fotolarını təhlil edərək məlumat yayıb.

Məlumatə görə, Moskva şəhəri və Moskva vilayəti üzrə, əhalisi 20 milyondan çox olan ərazidə ümumilikdə 60 HHM mövqeyi müəyyən edilib.

Nəsr həmçinin xatırladı ki, Valdayda tez-tez Putinin həyat yoldaşı hesab edilən Alina Kabayeva və onların uşaqları vaxt keçirir.

"Proekt" araşdırma layihəsi 2023-cü ildə yazmışdı ki, həmin ərazidə Kabayeva və uşaqlar üçün yeni ev inşa edilib, onun köməkçiləri isə iqamətgah yaxınlığında mənzillə təmin olunublar.

Trampa yaxın hüquqşünas Paşinyana xəbərdarlıq etdi

Beynəlxalq insan haqları müdafiəçisi Robert Amsterdam Ermənistan hökumətinə xəbərdarlıq edib.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, o, Paşinyanın iqtidarının erməni iş adamı Samvel Karapetyana qarşı gedən məhkəmə prosesləri nəticəsində bütün işləri uzudacağını deyib. O, hökumətə vaxt itirmədən dialoqa başlamağı tövsiyə edib.

Amsterdam qeyd edib ki, BMT və Avropa Şurası səviyyəsində Karapetyanın işi üzrə istifadə oluna biləcək hüquqi mexanizmlər mövcuddur.

"Mən sabahkı məhkəmə iclasının nəticələrini görmədən yekun bəyanat vermək istəmirəm. Hökumət nümayəndələri mənimlə əlaqə saxlamayıblar. Amma Ermənistandan ayrıl-sam belə, geri qayıdıb hökumət rəsmiləri ilə görüşməyə hər an hazıram", - deyə o bildirib.

"Nəticə aydındır: Karapetyan qalib gələcək, kompensasiya alacaq, ziyanı isə indiki və ya növbəti hökumət ödəyəcək", -deyə Amsterdam söyləyib.

Polşa kəşfiyyatı Qazaxıstan diplomatının köməkçisini saxladı

Polşanın Daxili Təhlükəsizlik Agentliyi, "SSRİ-nin dağılmasından sonra yaranmış Asiya ölkələrindən birinin" vətəndaşının casusluq şübhəsi ilə saxlanıldığını açıqlayıb.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, həmin şəxs Polşa və müttəfiq ölkələrin hərbi strukturlarına ziyan vuracaq kəşfiyyat fəaliyyəti aparmaqda ittiham olunur.

30 iyulda Bıdqoş şəhərində saxlanılan şəxs Avropanın bir ölkəsində diplomatik örtük altında çalışan peşəkar hərbi kəşfiyyat zabiti kimi təqdim edilib. Ona qarşı casusluq ittihamı irəli sürülüb və məhkəmə tərəfindən üç ay müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Qazaxıstan mediası, o cümlədən KazTAG və dövlət agentliyi "Kazinform" 11 avqustda saxlanılan şəxsin Qazaxıstanın hərbi attaşesinin köməkçisi olduğunu bildirib. Lakin "Kazinform" həmin xəbəri sonradan saytıdan silib.

Elmedia layihəsinin mənbəsinə görə, saxlanılan şəxsin adı Anuar B. olub və o, son bir yarım il ərzində Qazaxıstanın Ukraynadakı səfirliyində çalışıb. Onun diplomatik toxunulmazlığı yalnız Ukrayna ərazisində keçərlidir olduğundan, Polşada saxlanılmasına heç nə mane olmayıb. "Vot Tak" layihəsinin mənbəsi isə saxlanılan şəxsin Qazaxıstan Xarici İşlər Nazirliyinin əməkdaşı olduğunu bildirib. Nazirlik bu məsələ ilə bağlı şərh verməyib və sualları Müdafiə Nazirliyinə yönəldirib.

□ Musavat.com

Moskvadan Bakıya növbəti terror hədəsi

Putinin yanındakı Kirill kirli "caynaqlarını" Azərbaycana uzadır

Rusiya Milli Anti-Korupsiya Komitəsinin sədri Kirill Kabanov Azərbaycanı hədəfə alan skandal çağırış edib. Musavat.com xəbər verir ki, o, Ukrayna ərazisində Azərbaycan strukturlarına məxsus neft obyektlərinə "hədəfli zərbələr" endirilməsini təklif edib.

Kabanov öz Telegram kanalında yazıb ki, "Rusiya üçün kimin həqiqi müttəfiq, kimin isə rəqib olduğu getdikcə daha açıq görünür".

Onun iddiasına görə, Bakı artıq Moskvaya əvvəlki kimi "dost münasibət" göstərmir, əsas tərəfdaş kimi isə Türkiyə, ABŞ, Böyük Britaniya və Ukraynanı görür.

Rusiya rəsmisi bu faktın regionun geosiyasi mənzərəsini dəyişdiyini və Moskvanın Azərbaycanla əməkdaşlığa dair əvvəlki yanaşmalarını "şübhə altına aldığı" bildirib. O, bununla da kifayətlənməyərək, "Azərbaycanla bağlı neft obyektlərinə zərbələr endirmək yanaşı, Azərbaycan diasporu ilə əlaqəli cinayətkar təşkilatların Rusiya biznesindəki təsirini və fəaliyyətini tamamilə dayandırmaq" çağırışı edib.

Kabanovun bu açıqlaması Kreml çevrələrində Azərbaycana qarşı artan qəzəb və təhdid ritorikasının yeni mərhələsidir. Rusiya belədir: normal, diplomatik dillə danışa bilmir, əvəzində hədə, təzyiq və zor dilinə üstünlük verir. Belə düşüncənin isə nə dostu olar, nə də tərəfdaşı. Heç kim belə aqressiv və etibarsız yanaşmaya yaxın olmaq, əməkdaşlıq etmək istəməz.

Moskvanın artan təhdidləri hansı hazırlıqlardan xəbər verir? Kabanov kimi rus məmurları kim təlimatlandırır?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Kirill Kabanovun Azərbaycana qarşı kəskin, düşmən mövqeyindən fərqlənməyən fikirlər səsləndirməsi ilk dəfə deyil: "Bu adam vaxtaşırı Azərbaycana qarşı hədə xarakterli və təhqirlə dolu çıxışlar edir. Kirill Kabanov Rusiya Milli Anti-Korupsiya Komitəsinin sədridir, eyni zamanda Rusiya prezidenti yanında Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafı və İnsan Haqları Şurasının üzvüdür. Bu adam Kremlin içində, Vladimir Putinin yanındadır. Bu isə belə

Kirill Kabanov

nəticəyə gəlməyə əsas yara-dır ki, bu cür sərşəm yara-maz adamların anti-Azərbaycan ritorikası, fikirləri Kremldən verilən tezislərdir. Kirill kimləri Rusiya siyasi dairələrinin fikirlərini dilə gətirirlər. Həm Rusiya televiziyalarındakı aparıcılar, həm Zatulın və Kabanov kimi yaramazlar eyni mərkəzdən göztəriş alır və qidalanırlar. Azərbaycana qarşı hədə dilində danışmaqları əslində onların zəifliyidir. Aleksandr Duqinin dünənki yazısında əslində Rusiyanın hansı duruma düşdüyü çıpaqlığı ilə ortaya qoyulur və bu vəziyyətə gəlib çatmada Rusiya rəhbərliyi günahkar kimi təqdim olunur, bundan nəticə çıxarmalı olduqları vurğulanır. Bəli, Rusiya Azərbaycanla qarşı aqressiv siyasətdən imtina edib hazırkı durumundan nəticə çıxarmalıdır. Azərbaycana və digər qonşu dövlətlərə qarşı planlar qurmaq kimi yanlış siyasi xətdən geri çəkilməlidir. Azərbaycanın neft obyektlərini bombalamaq kimi çağırışlar, Azərbaycan diasporunu cinayətkar qruplarla əlaqədə suçlamaq Rusiyanın sonda özünü batıracaq çox təhlükəli yola meyillənməsindən xəbər verir".

Həmsöhbətimiz hesab edir ki, Rusiya hakimiyyəti nə qədər gec deyil, yanlış yoldan geri çəkilməlidir, çünki Azərbaycanla hədə dilində danışmaqla heç vaxt Azərbaycanı öz yanında görə bilməzlər: "Kirill Kabanov kimlərinin dili ilə deyilir ki, Rusiya işğalçılıq etsin, ağılagəlməz qanunsuzluqlara yol versin, beynəlxalq hüququ ayaqlar altına alsın, lakin Azərbaycan və digər ətəraf ölkələr buna göz yumub Rusiyanın yanında olsun.

Azərbaycan Rusiyanın işğalçı hərəkətlərinin, cinayətlərinin yanında ola bilməz. Azərbaycan Rusiya ilə normal qonşuluq münasibətlərində maraqlı olduğunu daim nümayiş etdirir, ancaq Azərbaycan Rusiyanın cinayətlərinə ortaq ola bilməz".

Ekspert qeyd edir ki, Kirill Kabanovun Azərbaycanın neft obyektlərinə zərbə endirmək, diaspora təşkilatları üzvlərinin bizneslərini məhv etmək barədə çağırışları Rusiya ilə dost olmağın mümkünəslüzlüyünü də təsdiqləyir: "Rəsmi şəxslərin dilindən bu cür çağırışlar ifadə edilən bir dövlətin, təbii ki, yanında heç kim dayanmaq istəməz. Rusiya bundan nəticə çıxarmalıdır. Zor dili ilə danışmaq Rusiyaya uğur gətirməyəcək. Kirill Kabanov kimlərinin çağırışları həm də bizə onu deyir ki, biz hər an hər şeyə hazır olmalıyıq, ehtiyatı əldən verməməliyik".

Siyasi ekspert Əli Orucov isə bildirdi ki, Kabanovun çağırışları nasist çağırışlarıdır və rus cəmiyyətində, siyasi elitada neonasizm təzahürləri getdikcə artmaqdadır: "Rusiya hakim dairələri dostluq və müttəfiqliyi köləlik və müstəmləkə ilə səhv salırlar. Moskva hələ də anlamaq istəmir ki, tarixin təkərin geri fırlatmaq mümkün deyil və Rusiyanın da təhdidedici, hədə ritorikası əks effekt verir və imperiyapərəst, davakar siyasəti onu özünü təcridə aparıb. Bu gün Rusiyanın, demək olar ki, dostu və tərəfdaşı qalmayıb. Hətta ən yaxın hərbi-siyasi müttəfiqləri də qaçmağa çalışır, təhlükəsizlikləri ilə bağlı alternativ yollar axtarırsındadır. Bakı strateji müttəfiqlərlə bağlı üzərinə götürdüyü bütün öhdəlikləri qüsursuz yerinə yetir-

rir. Təəssüflər olsun ki, Rusiya, həmişə olduğu kimi, imzasına və sözlünə əməl etmir. Davranışlarına susmağı, boyun əyməyi tələb edir. Rusiya dünya üçün təhdidedici bir dövlətə çevrilib. Azərbaycanın da təhlükəsizliyini və milli maraqlarını qorumaq üçün tədbirlər görməyi onun suveren haqqıdır".

Əli Orovun vurğulayıb ki, 2022-ci ilin fevral ayında Azərbaycanla Rusiya arasında Moskvada bağlanan strateji müttəfiqlik haqqında sənədin gec-tez kağız parçasına çevriləcəyi məlum idi: "Çünki Kreml ənənəvi irtica və imperialist ambisiyadından imtina etməyib. Moskvanın Bakı ilə konfrantasiyası isə Azərbaycan kimi regional güc mərkəzinin itirmək deməkdir. Eyni zamanda Cənubi Qafqazla, türk coğrafiyası, həmçinin Türkiyə və Pakistanla münasibətlərini korlamaqdır. Kreml basqılarını davam etdirərsə və Azərbaycanın maraqlarını davamlı hədəf alarsa, nəticədə Bakı bir sıra məsələlərdə öz mövqeyini yenidən nəzərdən keçirə bilər. Azərbaycan Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyalara qoşulmaq qərarına gələr ki, bu da Kreml üçün indiki dönmədə qətiyyən arzuolunan deyil. Azərbaycan o dövlətlərdən deyil ki, iqtisadi və hərbi təzyiqlərlə Rusiyanın aşırı tələblərini yerinə yetirsin. Kremldən olsa Cənubi Qafqaz ölkələrinə bu gün qoşun yeridər. Lakin bu heç də asan məsələ deyil. Moskvanın hədə tonu, güc nümayişi Azərbaycanla birlikdə Cənubi Qafqazı Rusiyaya yaxınlaşdırmayacaq, əksinə, daha da uzaqlaşdıracaq".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

“İranın bəzi mətbuat orqanlarında və sosial şəbəkələrdə Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məlumatlar təhrif edilir və İranın şimal sərhədlərini itirməsi kimi yozulur”.

Ermənistan regionda xarici hərbi kontingent yerləşdiribmi? Tehran İrəvana necə təsir edə, onu necə cəzalandıra bilər?

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Müsavat”a açıqlamasında İranda SE-

İranın Prezidenti Pezeşkian da bu məsələyə toxundu və təhlükəli nüansın olmadığını dilə gətirdi. İran Zəngəzur dəhlizini hədəf alarsa, bu dəfə İsrailin yox, Amerikanın yumruğunu yeyəcək. Bu isə indiki durumda İran

də 5 ilə yaxındır ki, işlər görülür. İran isə hər dəfə bildirir ki, bu, bizim qırmızı xəttimizdir, sərhədlər dəyişə bilməz və.s. Məlumdur ki, Ermənistanla İran arasında müttəfiqlik var. Özlərini dost ölkələr

İranın Ermənistanı cəzalandırmaq planı - ilginç ssenari

Azərbaycan üçün “Tramp yolu”na hansı dövlətin nəzarət etməsinin heç bir fərqi yoxdur; avqustun 8-dən cənub qonşumuzun yuxusu ərsəyə çəkilib...

Bunu avqustun 12-də Tehrandə mətbuat konfransında İran hökumətinin sözcüsü Fatimə Mohacerani bildirib.

Onun sözlərinə görə, geniş müzakirə olunan Zəngəzur məsələsi İranın şimal ərazisinin yalnız kiçik bir hissəsinə aiddir. O, İranın regionda sabitliyin bərpasına, dövlətlərin ərazi bütövlüyünün qorunmasına, suverenliyinin qorunmasına böyük diqqət yetirdiyini vurğulayıb.

Mohacerani bildirib ki, İran heç vaxt qonşu ölkələrdə xarici qüvvələrin olmasını alqışlamayıb. Onun sözlərinə görə, ən yaxşı həll yolu regional qüvvələr vasitəsilə sabitliyin təmin edilməsidir.

Mohacerani vurğulayıb ki, ölkələrin ərazi bütövlüyünü qorumaq İranın prinsipial mövqeyidir. O qeyd edib ki, İran qonşu ölkələrdə xarici qoşunların olmasını alqışlamır və hesab edir ki, region öz sülhünü təmin etməlidir.

İran rəsmilərinin müntəzəm olaraq “xarici qoşunlar”, “kənar qüvvələr” dediyi güc mərkəzləri ABŞ, Avropa İttifaqıdır. Qərbin bölgəyə yerləşməsində isə İranın “qardaşı” saydığı Ermənistan rol oynayır. Hazırda Aİ-nin mülki missiyası sərhəddədir, dəhlizin idarəçiliyi də 99 il müddətinə ABŞ şirkətinə verilir. Amma burada xarici qoşunlardan söhbət getmir.

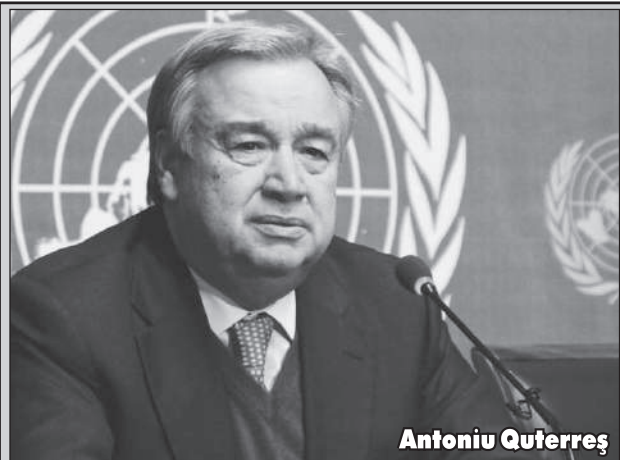
PAH-a bağlı bəzi media orqanları ABŞ-də Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanan son sənədlərdən qeyzə gəldiklərini, bunu həzm edə bilmədiklərini deyir: “Həmin media orqanlarının başında isə rəhbəri SEPAH zabiti olan “Tasnim” agentliyi dayanır. İranda “dərindən dövlət”i təmsil edən SEPAH hərbi-millətçi qrupu Zəngəzur dəhlizini haqlı olaraq “Türk-Turan yolu” adlandırır. Onlar Zəngəzur dəhlizinin açılmasını İran dövlətçiliyi üçün təhdid hesab edirlər. Amma biz dəfələrlə bildirmişik ki, Azərbaycanın heç bir ölkənin torpağında gözü yoxdur. Zəngəzur dəhlizinin Amerika şirkətlərinə icarəyə verilməsi isə işğalçı Ermənistanın daxili işidir. Biz ona qarşı bilmərik. Əslində Nikol Paşinyan hakimiyyəti Rusiya amilini Güney Qafqazdan çıxarmaq üçün 42 kilometrlik “Tramp yolu”nu ABŞ şirkətlərinə verməyə razılışıb. Təbii ki, bu da İranın maraqlarına cavab vermir. Çünki İranın Cənubi Qafqazdakı gələcək mövcudluğu həm də şimal qonşumuzdan asılıdır. Əgər Rusiya Güney Qafqazdan geri çəkilsə, o zaman İran da buralardan əl-ayağını yığıdıracaq.

Məsələnin digər tərəfi ondan ibarətdir ki, real vəziyyət əslində İran mediasında şişirdildiyi kimi deyil.

dövlətçiliyinin süqutuna gətirib çıxaracaq bir tendensiya yadır. Hazırda İran kimisə cəzalandıracaq gücdə deyil. Əgər belə bir addım molla rejimi tərəfindən atılsa, o zaman Qərb koalisiyası İranda hazırkı rejimi dəyişdirmək üçün hərəkətə keçəcək. Bir sözlə, mollalar devriləcək. Ermənistan öz ərazisində hər hansı bazanın yerləşdirilməsinə razılıq verirsə, bu onların daxili işidir. İran beynəlxalq hüquqa hörmət etməyə borcludur. Əgər Gümrüdəki 102-ci bazaya Tehran rejimi səssiz qalarsa, başqalarının inkişafına da şübhəli olacaqdır. Əslində Ermənistan hər hansı bir hərbi gücü regiona gətirməyib. Hələ ki, durum belədir. Amma gətirə bilər. Çünki Vaşinqtonla İrəvan arasında xərtiyə imzalanıb və orada təhlükəsizlik məsələsi ön plandadır. Bu da o deməkdir ki, İran Ermənistanla əzələ nümayiş etdirsə belə, qarşısında ABŞ-ni görəcək”.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin hərbi polisinin keçmiş reisi, polkovnik Rövşən Məhərrəmov dəhlizə nəzarətin hansı dövlətin etməsinin Azərbaycan üçün heç bir fərqinin olmadığını vurğuladı: “Bilirsiniz ki, Vətən müharibəmizdən sonra Zəngəzur məsələsini dövlət başçımız əsas prioritetlərdən biri kimi önə sürdü. Dəhlizin açılması istiqmətin-

sayırlar. Zəngəzur dəhlizi həm də Ermənistanın dünya tərəfindən tanınan ərazilərindən keçir. Artıq təkə Azərbaycan yox, İranın etirazları həm də Ermənistanıdır, yəni öz yaxın müttəfiqinə, dostuna. Artıq regiona Avropa İttifaqının missiyasının gəlişindən sonra həm də Amerikanın gəlməsi şimal və cənub qonşularımıza sərf etmir. Bu günləri ABŞ-nin regionda olması Azərbaycan və Ermənistanla bir sığortadır. Amerika dünyanın bir nömrəli dövlətidir. Onun üçün də bu dövlətlə 99 il müddətinə nəzərdə tutulan müqaviləyə imza atılması tarixi bir hadisədir. Azərbaycan üçün həmin koridoru hansı dövlətin qoruyacağı fərq etmir. Bizə bu koridor lazımdır. Naxçıvanla aramızda bir körpünün olması çox vacibdir. Həmin yoldan istifadə edib Avropaya və Naxçıvana çıxışımız olacaq. Burada məsələ təkə Naxçıvan deyil. İran burada itirir. Çünki dəhliz olmadan əsas yol kimi İran ərazisindən istifadə olunur. Düzdür, həmin yol yenə də inşa olunacaq. Amma əsas kommunikasiyalar bu yoldan nəzərdə tutulub. Təbii ki, burada itirən həm şimal, həm də cənub qonşularımızdır. Bu məsələni 5 il öncə Azərbaycan qaldiranda yaxşı olardı ki, razılıq verərdilər. Amma Rusiya ikibaşlı oyun oynadı. Gah dəstək oldu, gah da zaman uzatdı. İran isə dəyişməz mövqeyini son 5 ildə davam etdirməkdədir. Sonra Trampın Azərbaycan və Ermənistanı bir araya gətirməsi mühüm rol oynadı. Bu sənəd imzalandı. Artıq sülh sazişinə bir addım qalıb. Azərbaycanın tələbləri var. Hesab edirəm ki, bu tələblər yerinə yetirildikdən sonra sülh müqaviləsi imzalanacaq. Bu da təkə Azərbaycan deyil, bütün regiona bir uğur olacaq. Sabitliyin olması çox vacib məsələdir. Amma bu da, təəssüflər olsun ki, şimal və cənub qonşularımıza sərf etmir. İran bu sənəddən sonra Ermənistanla heç bir təsir göstərə bilməz. Çünki burada Ermənistanın qarantıyası Amerikadır. Bilirsiniz ki, artıq neçə ildir sərhədində Amerika təlimləri keçirir. İran indi hansı müdaxiləni edib ki, indi də etsin. Artıq Tehranın hər hansı bir addım atması çox

Antoniü Quterreş

BMT: “Rusiya hərbciləri ukraynalı əsirləri zorlayır”

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı (BMT) Rusiyanın Ukraynaya qarşı hərbi əməliyyatları fonunda çoxsaylı seksual xarakterli zorakılıq hallarını sənədləşdirib.

Musavat.com xarici agentliklərə istinadən xəbər verir ki, Bu barədə BMT baş katibi Antoniü Quterreşin hərbi münaqişələrlə bağlı zorakılıq mövzusunda Təhlükəsizlik Şurasına təqdim etdiyi illik hesabatda qeyd olunur.

Hesabatda “etibarlı məlumatlara” istinad edilərək bildirilir ki, “Rusiya silahlı qüvvələri, təhlükəsizlik xidmətləri və onlara bağlı silahlı qruplar” tərəfindən, xüsusilə Ukrayna və Rusiyada saxlanılan ukraynalı hərbi əsirlərə qarşı kütləvi hüquq pozuntuları törədilib. Söhbət 50 rəsmi və 22 qeyri-rəsmi həbs yerində qeydə alınmış zorakılıqdan gedir.

Qeyd olunan hallara cinsiyyət orqanlarına qarşı zorakılıq, o cümlədən elektrik cərəyanı ilə işgəncə, döymə və yandırma, məcburi soyundurulma və uzun müddət çılpq vəziyyətdə saxlanma daxildir. Bunların əsas məqsədinin alçaltma və məcburi etiraf alma olduğu vurğulanır.

Quterreş Rusiyanın bu cür hərəkətlərinə görə “ciddi narahatlıq” ifadə edib və Moskvanı rəsmi şəkildə xəbərdar etdiyini bildirib. O həmçinin xəbərdarlıq edib ki, gələnlə Rusiya “zorlamalarda və ya digər cinsi zorakılıq formalarında əsaslı şübhəli olan və ya buna görə məsuliyyət daşıyan tərəflər” siyahısına daxil edilə bilər. Oxşar xəbərdarlıq İsrailə də ünvanlanıb.

Rusiya Federasiyasının BMT-dəki daimi nümayəndəliyi məsələ ilə bağlı jurnalistlərin sorğusuna cavab verməyib. Quterreş əlavə edib ki, Rusiya hakimiyyəti onun bu mövzular üzrə xüsusi elçisi ilə əməkdaşlıq etməyib.

BMT-nin 2024-cü il hesabatında bildirilirdi ki, Rusiya əsirliyindən azad edilmiş ukraynalı hərbi əsirlərin 95%-i mütəmadi olaraq işgəncələrə məruz qalıb. Əsirlərdə təbiiq edilən işgəncələrə döymə, elektrik cərəyanı ilə əzabvermə, boğma, seksual zorakılıq, uzun müddət ağırlı vəziyyətdə saxlanma, edamın imitasyonu, boğulma, yuxusuzluq və digər üsullar daxildir.

Xatırladaq ki, iyul ayında ATƏT-ə üzv olan 40-dan çox dövlət Rusiyanın ukraynalı hərbi əsirlərə qarşı qəddar rəftarına dair müstəqil araşdırma aparılması çağırışı etmişdi. Bu barədə Niderlandın xarici işlər naziri Kasper Veldkamp məlumat vermişdi.

Ermənistan Avrasiya İttifaqından da uzaqlaşır

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan 15 avqustda Qırğızstanda keçiriləcək Avrasiya İqtisadi İttifaqına (Aİİ) üzv ölkələrin Avrasiya Hökumətlərarası Şurasının iclasında iştirak etməyəcək.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə onun mətbuat katibi Nazeli Bağdasaryan danışmış.

Onun sözlərinə görə Paşinyan hazırda məzuniyyətdədir.

Qeyd edək ki, iclasda Ermənistanı baş nazirin müavini Mher Qriqoryan təmsil edəcək.

□ Musavat.com

gecdir. Ortada artıq qarant bir dövlət var, o da supergüc olan Amerikadır. Güman edirəm ki, həmin məsələ həllini tapacaq. İran Ermənistanın atdığı addımlarla barışmağa məcburdur.

Hesab edirəm ki, bu, belə də olacaq. Azərbaycana gəldikdə isə, əvvəldə də qeyd etdiyim kimi, bizə fərq etmir, kim nəzarət edəcək-sə etsin”.

□ Cavansir ABBASLI, “Yeni Müsavat”

Suriyanın keçid hökuməti Rusiyadan ölkənin cənub əyalətlərində hərbi polis patrullarını bərpa etməyi xahiş edib. Bu barədə “Kommersant” nəşri Moskvada Suriya Xarici İşlər Nazirliyinin danışıqlarında iştirak edən mənbələrə istinadla yazıb.

Bildirilir ki, təşəbbüs 2024-cü ilin dekabrında Suriyanın cənub rayonlarının bir hissəsini “bufer zona” yaratmaq bəhanəsi ilə işğal etmiş İsraili cilovlamaq məqsədi daşıyır. Dəməşqin fikrincə, Rusiya Federasiyasının mövcudluğu İsrail əməliyyatlarının intensivliyini azaldacaq. Qeyd edilir ki, Suriya xarici işlər nazirinin səfərindən sonra artıq Rusiya patrullarının Əl-Qamışlı bölgəsinə, şimal-şərqə qayıtması qeydə alınıb.

“Rusiya İsrailin müdaxiləsinin qarşısını almağa və eyni zamanda Dəməşq və Təl-Əviv arasında dialoqu həll etməyə qadirdir”, - mənbə vurğulayıb.

Belədirmi? Rusiya KİV-in informasiyası həqiqətə nə dərəcədə yaxındır? Doğrudanmı, Suriya keçid hökuməti Moskvadan kömək istəyir? Moskva belə bir köməyi göstərirmi və nəyin qarşılığında?

Siyasi şərhçi Azər Hüseynov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Suriyada baş verən hakimiyyət dəyişikliyi və bu prosesin regiona, xüsusilə də beynəlxalq güc mərkəzlərinə təsiri Yaxın Şərqin mürəkkəb geopolitik mənzərəsinin bir daha üzə çıxmasına səbəb oldu: “Hazırkı Suriya keçid hökumətinin ən ciddi problemi ölkənin bütün ərazisinə tam nəzarət etmək üçün kifayət qədər texniki, maddi və demoqrafik imkanlarının olmamasıdır. Bu durumun arxasında bir neçə əsas səbəb dayanır və bunları həm tarixi, həm də müasir kontekstdə nəzərdən keçirmək vacibdir.

Prosesləri onların tarixi, siyasi və geosiyasi arxa planları ilə nəzərdən keçirmədən doğru bir nəticəyə gəlmək mümkün deyildir. Bəllidir ki, Əsəd və müxalif qüvvələr arasında bir hərbi təmas xətti yaranmışdı. Bu təmas xəttinin bir hissəsində hazırda hakimiyyətdə olan Əhməd Şaraanın rəhbərlik etdiyi qüvvələr dayanmışdı. Regionda konyuktur dəyişdi və böyük qüvvələrin də marağında oldu ki, Suriyada Əsəd rejimi getsin. Əsəd rejimi müstəbid bir rejim idi, öz xalqı ilə heç bir əlaqəsi yox idi. Mövcudluğunun qorunması üçün bir sıra oyunçulara müraciət etmişdi. Bunlar Rusiya, İran, “Hizbullah” və digər güclər idi. Amma sonda o, ölkədən qaçdı və onun qaçması ilə yeni reallıqlar yarandı. Bu reallıqların başında o dayanırdı ki, İran və ona yaxın olan “Hizbullah” və digər şiə könüllü döyüşçülər Suriyanı tərk etdi. Daha sonra Rusiya, ABŞ, Türkiyə və digər qüvvələr əslində Suriyada yeni reallıqlar üzərindən münasibətləri davam etdirməyə qərar verdilər.

Buna görə də Suriyada hakimiyyət dəyişikliyi daxili siyasi proseslərin nəticəsin-

“Suriya Rusiyadan kömək istəyib”

“Kommersant”ın yalanı, yoxsa...?

Colani də Bəşər Əsədin yolunu gedir?

dən daha çox, beynəlxalq konyukturanın kəskin dəyişməsi fonunda baş verdi. Bu dəyişiklik prosesinin sürəti və dərinliyi, yeni rəhbərliyin siyasi, hərbi və inzibati strukturlarının formalaşmasına kifayət qədər vaxt və imkan vermədi. Çünki yeni hakimiyyət sıfır büdcəsi olan, hərbi hava qüvvələri və hərbi dəniz qüvvələri ilə ilk günlərdən İsrail tərəfindən məhv edilmiş, xalqı məzhəb və etnik qruplara bölünmüş olan bir ölkə miras aldı. Bura həm də onu əlavə etmək lazımdır ki, məmur və bürokratik aparat keçmişdən qalma idi. Yeni hakimiyyət təmsilçilərinin özləri belə bu qədər qısa müddətdə ölkənin tam nəzarətini ələ ala biləcəyini gözləmədilər. Lakin bölgədəki gərginlik, xüsusilə Fələstin məsələsində İsrail-“Hizbullah” qarşıdurmasının şiddətlənməsi, ABŞ-nin İranı Yaxın Şərqdən sıxışdırmaq siyasəti və bu çərçivədə həyata keçirilən diplomatik və hərbi addımlar əvvəlki avtoritar rəhbərliyin getməsinə və yerinə yeni, lakin o qədər güclü olmayan siyasi komandanın gəlməsinə gətirib çıxardı. Bu komandanın çox ciddi yeniliklər gözləmək də o qədər real deyildi. Çünki ko-

mandanın həm daxili resursu, həm də yan amillər buna imkan vermirdi. Yeni hakimiyyət hər nə qədər Türkiyə ilə yaxın olsa da, bu yaxınlığı çox da ifadə etməsi ərəb dövlətləri arasında müəyyən qısqancılıqla qarşılanı bilərdi. Həm də ən azından zahiri ifadələri nəzərə alsaq, Türkiyə ilə çox intensiv yaxınlaşma İsrailin etirazlarına gətirib çıxarda bilərdi. Doğrudur, Türkiyə və İsrailin Suriyada açıq toqquşması ehtimalı, əlbəttə, azdır. Çünki Türkiyə də, İsrail də ABŞ-nin müttəfiqləridirlər. Lakin İsrail daha real və güclü imkanlara malikdir və bu ona imkan verə bilər ki, Türkiyənin Suriyada ABŞ-dən kənər qurmaq istədiyi hansı isə bir sistemi ortadan qaldırsın. Ona görə də Türkiyə ABŞ ilə razılaşdırılmış bir xəttə üstünlük verməkdədir”.

Siyasi ekspertin sözlərinə görə, Suriyada yeni siyasi quruluşun ən böyük çətinliyi ölkənin müxtəlif bölgələrində hökmran olan müxtəlif hərbi-siyasi aktorların mövcudluğudur: “Suriya Demokratik Qüvvələri (SDQ) və aktorlardan ən önəmliləridir. Rəsmi açıqlamalara görə, SDQ mərkəzi hakimiyyətə inteqrasiya olunmağa hazırdır,

lakin faktiki prosesin ləngliyi bu inteqrasiyanın çətinlikləri ilə üzləşdiyini göstərir. SDQ-nin nəzarətində olan ərazilərdə idarəetmə mexanizmlərinin mərkəzləşdirilməsi və hüquqi əsasların bərpası hələ tam baş tutmayıb. Bu isə Suriyanın siyasi vahidliyinin və suverenliyinin bərpasını çətinləşdirir. Nəzərə alsaq ki, bu qüvvələrin hərbi imkanları mərkəzi hakimiyyətdən daha çoxdur, mənzərəni daha aydın görə bilərik. Suriya mərkəzi hakimiyyəti döyüş təcrübəsi olan bu qüvvələrlə eyni zamanda bir neçə cəbhədə müharibə aparmaq imkanlarına malik deyil.

Bununla yanaşı, druz icması da daxili siyasi arenada önəmli aktordur. Tarixi baxımdan Suriyada özünəməxsus statusa malik olan druzlar, müəyyən bir hissəsi İsrail tərəfindən dəstəklənir və bu, onların statusunun həlli məsələsini mürəkkəbləşdirir. Onların bölgədəki fəaliyyətlərinin hələ də mərkəzi hakimiyyətə tam inteqrasiya olunması Suriyanın vahid idarəetmə sisteminin yaradılmasına mane olur. Druzlar İsrailin Suriyada ən mühüm təsir qüvvələrindən biridirlər. Onların liderlərinin müəyyən hissəsi İsrailə bir simpatiya duyur və yeni hakimiyyəti öz varlıqlarına təhdid kimi qəbul edir.

Bir daha bir qədər önə qayıdaraq deyim ki, Türkiyənin Suriyadakı mövqeyi də bu mürəkkəb geosiyasi oyun çərçivəsində əhəmiyyətlidir. Ankara Suriyada müəyyən hərbi mövcudluğa malik olsa da, İsrailə mövcud olan gərginlik səbəbindən Dəməşqlə strateji yaxınlaşmadan çəkinir. Onun siyasi rəhbərliyi bilir ki, Türkiyənin Suriyaya açıq

və tammıqyaslı müdaxiləsi, İsrail tərəfindən sərt qarşılanacaq və bu da bölgədə əlavə gərginliklərə yol açar bilər. Eyni zamanda Türkiyədə bütün amillər birləşdirsə, İsrail ilə açıq qarşıdurmaya gedə biləcək qədər güclü deyildir. Türkiyə hələ özünün hərbi sənayesini yeni qurur. Türkiyə həmçinin ABŞ və NATO ilə münasibətlərinin də zədələnməsini istəmir və bu səbəbdən Suriyadakı siyasətini ehtiyatla aparır.

İsrailin Suriyaya müdaxilələri isə hazırkı kontekstdə Dəməşqin ən böyük təhdididir. Hakimiyyət dəyişikliyin-

Qərb və ABŞ ilə olan rəqabətdə öz təsir dairəsini genişləndirir. Hər nə qədər bunun özü belə bəzi hallarda qarşılıqlı anlaşmalarla olsa da”.

Müsahibimiz onu da bildirdi ki, Donald Trampın xarici siyasətində hərbi əməliyyatların məhdudlaşdırılması, diplomatik və iqtisadi vasitələrin önə çəkilməsi əsas yer tutur: “O, ABŞ xarici siyasətində “birbaşa müdaxilə əvəzinə təsir mexanizmləri” prinsipinə üstünlük verir. Bu yanaşma xüsusən Yaxın Şərq və postsovet məkanında hiss olunur. ABŞ müəyyən regionlarda, o cümlədən Yaxın

Şərqdə, Əfqanıstanda bəzi hərbi mövcudluqları azaldıb, bazaların fəaliyyətini məhdudlaşdırıb və prioritetləri daha xil iqtisadi islahatlara yönəldib. Nəticədə regionda qüvvə balansında müəyyən boşluqlar yaranıb. Bu boşluqlar isə həm geosiyasi, həm də hərbi baxımdan rəqib güclər üçün yeni fərsətlər yaradıb. Xüsusilə də Rusiya bu vəziyyətdən istifadə edərək həm hərbi mövcudluğunu gücləndirməyə, həm də diplomatik təsirini artırmağa çalışır. Moskva yaranan strateji imkanları Suriyada mövqelərini möhkəmləndirmək üçün dəyərləndirir.

“Kommersant”ın yaydığı məlumatın həqiqətə yaxın olması ehtimalının nə qədər olduğu bilinmir. Əgər belədirsə, yəqin yeni hakimiyyətin baxışında Suriya üçün bu addım həm daxili siyasi stabilliyin təmin olunması, həm də xarici təhdidlərin azaldılması baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir. Bu proses baş verərsə, bölgədə Rusiyanın mövqeyini gücləndirəcək və İsrail ilə regionda yeni bir güc balansının yaranmasına səbəb olacaq. Türkiyə və ABŞ kimi digər əsas aktorlar isə yeni vəziyyətə uyğun olaraq siyasətlərini tənzimləməyə çalışacaqdır.

Bu mənzərə Yaxın Şərqdə növbəti illərdə formalaşacaq siyasi nizamın əsas konturlarını müəyyən edəcək və regiondakı güc dinamikasını kökündən dəyişdirə bilər. Bəlliliklə, Suriya məsələsində Rusiyanın müdaxiləsi yalnız regional deyil, həm də global siyasi səhnədə ciddi təsirlərə malik olacaq”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan, ABŞ və Ermənistan liderlərinin Ağ Evdə imzaladığı Birgə Bəyannamədən ən çox Rusiyanın narahat olacağı gözlənilirdi. Elə də oldu. Hərçənd Ukrayna məsələsinə görə rəsmi Moskva öz təlaşını, hələ ki, tam büruzə vermir.

Kremlə yaxın avrasiyaçı politoloq, mifik “Rus dünyası”nın əsas ideoloqlarından və təbliğatçılarından olan Aleksandr Duqin isə artıq özünə xas tərzdə hadisəyə reaksiya bildirib. O, Vaşinqton anlaşmasını “Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı siyasətinin iflası” adlandırır.

“Rusiya regionda nüfuzunu itirib, günahkarlar isə cəzasız qalır. Səhvləri etiraf etmək və böyük dövlət statusunu bərpa etmək zamanıdır”, - Duqin qəzəbini gizlətməyib.

Onun sözlərinə görə, saziş Rusiyanın gücsüzlüyünün sübutudur: “Biz artıq postsovet məkanına da nəzarət etmirik. Əgər burada bizə hörmət edilməsə, dünya səhnəsində bizimlə kim hesablaşacaq? Bu, sadəcə, məğlubiyyət deyil, hər bir rusun üzünə vurulan şillədir”.

Ardınca isə deyib: “Paşinyanı və Əliyevi günahlandırmaqla özünü həqiqət qazandıra bilməzsiniz. Etiraf etməliyəm ki, biz uduzduq, çünki danışıqları düzgün adamlara həvalə etmədik. Əgər bunu alçaldıcı hal kimi qəbul etməsək, suveren sivilizasiya olmaqdan çıxacağıq. Günahkar cavab verməlidir. Ya biz öz maraqlarını müdafiə etməyə qadir imperiyyəyi, ya da “müttəfiqlərimizin” bizə xəyanəti ilə barışmalıyıq. Ədalət olmasa, gələcəyimiz də yoxdur”.

Görəsən, hansı ədalətdən danışır Duqin? Nə demək “öz maraqlarını müdafiə eləməyə qadir imperiya” qurmaq, “böyük dövlət statusunu bərpa etmək zamanı”, yaxud “artıq postsovet məkanına da nəzarət etmirik” gileyi? Rusiya ne-

Aleksandr Duqin

Postsovet ölkələrinə yeni hədə - “Rus dünyası” təhlükəsi

Duqinin “Çar var - beyin yoxdur” ifadəsi Putinin strategiyasının iflası uğradığını göstərir; Rusiya “böyük dövlət statusunu” bərpa etmək hazırlığında - **təhlil**

cə, hansı yolla “nəzarəti” və “böyük dövlət statusunu” bərpa edəcək? Ukraynadakı kimi?

Duqin həmçinin müasir Rusiyanın siyasi idarəetmə böhranını sərt tənqid edib. O, bugünkü durumu Rusiya imperiyasının son illəri və SSRİ-nin yenidənqurma dövrü ilə müqayisə edərək deyib ki, o zaman da formal hakimiyyət var idi - Çar, Siyasi Büro, KPSS, KQB və ərazilər üzərində (Qazaxıstan, Ukrayna, Gürcüstan, Azərbaycan, Ermənistan, Moldova, Bal-

tıyanı ölkələr) nəzarət mövcud idi, lakin strateji rəhbərlik yox idi. Duqin indi də eyni vəziyyətin yaşandığını bildirib: “Çar var, amma beyin yoxdur. Ölkə başsız toyuq kimi hərəkət edir.”

Bu açıqlama ekspertlər tərəfindən birbaşa Vladimir Putinə yönəlmiş siyasi ismarış kimi qiymətləndirilir. Çünki Putinin son illərdə əsas məqsədi Rus imperiyasını genişləndirmək, “tarixi sərhədləri” bərpa etmək idi. O, bu iddia ilə Ukraynaya hücum etdi, “Şərqi slavyanların

birlişdirilməsi” planını irəli sürdü. Lakin artıq 3 il yarımdır davam edən qanlı müharibə iki slavyan xalqını qarşı-qarşıya qoymaqla yanaşı, Rusiyanı beynəlxalq arenada tam təcrid vəziyyətinə salıb. Qərb dövlətləri sərt sanksiyalar tətbiq edib, Moskva diplomatik və iqtisadi blokada ilə üz-üzə qalıb.

Putinin yanlış siyasəti nəticəsində Rusiya təkə nüfuz da irəsini genişləndirə bilmədi, əksinə, onu daraltdı. Cənubi Qafqazda əsas forpostu olan Er-

mənistanı itirdi, Azərbaycanla münasibətlər kəskin gərginləşdi. Bu, Rusiyanın regiondakı təsir imkanlarının xeyli zəifləməsi ilə nəticələndi. Duqinin “Çar var - beyin yoxdur” ifadəsi, əslində Kremlin mövcud strategiyasının iflası uğradığını və idarəetmədə ideya boşluğunun yarandığını açıq şəkildə göstərir.

Professor Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a açıqlamasında qeyd edib ki, bu bəyanatlar Rusiyanın isterika içərisində olduğunu göstərir. Onun sözlərinə görə, Kreml strateji məğlubiyyətini etiraf edir və imperiya zəhniyyətini gizlədə bilmir: “Danışan Duqin olsa da, əslində Putindir. Rusiya

Moskvada paraflana bilirdi. Ancaq Rusiya sülh əleyhdarıdır, bölgəni hər zaman qarışdırmaq, münaqişə vəziyyətində saxlamaqda maraqlı olub. Belə bir qonşudan vaxtilə forpostu olmuş Ermənistan da uzaqlaşar, digər postsovet respublikaları da. Rusiya bu dövlətlər üçün cəlbəddici deyil, çünki yaxşı heç nə təklif etmir. Ona görə də Duqin və Kreml sarayında olanlar Rusiyanın regionu nə üçün itirməsinin səbəblərini özlərində axtarmalıdır”.

Q.Hüseynli hesab edir ki, Rusiyanın Ukrayna cəbhəsində dişləri çəkilib və əvvəlki gücü qalmayıb: “Duqin də bunu etiraf edir. Bu səbəbdən, Rusiya təhlükəli olduğu qədər də zəifdir. Yeni onun yeni cəbhələr açmaq, postsovet ölkələrinə hücum üçün heyi qalmayıb. Üstəlik, ölkələrin tərəfdaşları, müttəfiqləri var. Artıq Cənubi Qafqaz və Orta Asiya təklənə bilməz. Biz Türkiyənin, ABŞ-nin, Çinin, Avropa Birliyinin hər iki regionda təsirlərinin artdığını bilməliyik. Rusiya əvvəlki ritorika ilə danışa bilməz. Ancaq, təbii ki, bölgə dövlətləri üçün təhlükəsiz də deyil. Rusiya təkəkkürünü, imperiya zəhniyyətini, doktrinasını dəyişməyincə, qonşuları ilə normal münasibətlər qura bilməyəcək. Əgər bu ölkələr yaxın qonşunu qoyub uzaq Amerikaya, Avropaya pənah aparırsa, ona inteqrasiya etməyi seçirsə, deməli, səbəbi var. Rusiya isə qaba, təcavüzkar siyasətindən imtina etməlidir. Duqinin çıxışı da bu baxımdan əhəmiyyətlidir ki, Rusiya artıq şizofrenik yanaşmalar ortaya qoyur. Bu da məğlubiyyətin göstəricisidir. Uduzan tərəf həmişə qəzəbli olur. Mən ilk gündən demişdim ki, Rusiya Ukrayna müharibəsindən qalib çıxmıyacaq və bu da nəticəsidir. İndi Putin Trampın ayağına gedir ki, sürünən savaş dayandırınlar. Çünki resurslar tükənir”.

□ **Emil SALAMOĞLU,** “Yeni Müsavat”

Ərdoğana “Ermənistanla sərhədi aç” tələbi - Bakıdan reaksiya

Ağıl verilməli ünvan səhv salınıb - çağırış Ermənistan hakimiyyətinə ünvanlanmalıdır

Türkiyə parlamentinin erməni əsilli sabiq deputatı Qaro Paylan Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğana çağırış edərək, Ermənistanla sərhədi dərhal açmağı tələb edib. Paylan bildirib ki, Bakı ilə İrəvan arasında ABŞ Prezidentinin iştirakı ilə imzalanan tarixi saziş bölgədə uzun illər davam edən düşmənçiliyə son qoyub və yeni sülh dövrünün başlanğıcı üçün zəmin yaradıb.

“Bizim borcumuz bu sülhü davamlı etmək üçün dərhal addımlar atmaqdır. Cənab Ərdoğan, Türkiyə ilə Ermənistan arasındakı sərhədi dərhal açın. Ermənistan, Türkiyə və Azərbaycan xalqlarını birləşdirin”, - deyə o, əlavə edib.

Sabiq deputatın bu çağırışı sosial şəbəkələrdə birmənalı qarşılanmayıb. Bəzi istifadəçilər bunu bölgədə sülhə töhfə verəcək mühüm addım kimi dəstəkləsə də, digərləri hələ də mövcud siyasi və tarixi gər-

Qaro Paylan

ginliklərin tam aradan qalxdığını bildirərək ehtiyatlı yanaşırlar.

Bəs sülh sazişinin imzalanmasınadək Türkiyə-Ermənistan sərhədinin açılması mümkün mü? O halda Rusiyanın qonşu Paşinyan hökumətinə təsir imkanları nə dərəcədə azala bilər? Sərhəddən rus

hərbçilərin çıxarılması mümkün mü?

Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri Fərəc Quliyev “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Qaro Paylan artıq bölgədə sülhün olmasında maraqlı olduğunu göstərmək istəyir. Halbuki zaman-zaman Paylan erməniləri qızıqdır, Azərbay-

canın maraqlarına qarşı olan bəyanatlarla çıxış edib. “Nə qədər ki, Azərbaycan torpaqları Ermənistanın işğalı altında idi, Paylan kimi ermənilər Ermənistan-Azərbaycan-Türkiyə yaxınlaşması, iki xalqın arasındakı münasibətlərin düzəlməsi üçün çağırışlar etmirdilər. Heç zaman ermənilərə, Ermənistan

tan dövlətinə sülhün, əməkdaşlığın qurulması üçün işğalçı siyasətdən imtina etməyin zəruriliyi barədə müraciət ünvanlamırdılar. İndi vəziyyət dəyişib və bu dəyişimə uyğun mövqe ortaya qoymaları təbiidir. Qaro Paylan istəyir ki, yeni vəziyyətdən bir avantaj götürsünlər. Paylan sülh çağırışında səmimidirsə, başqa bir müraciəti də mütləq Ermənistan hakimiyyətinə və cəmiyyətinə etməlidir. O, Nikol Paşinyana, Ermənistan parlamentinə, Ermənistan müxalifətinə Azərbaycan və Türkiyə xalqları ilə birləşmək, bu ölkələrə qarşı ərazi iddialarını kənara qoymaq çağırışı etməlidir. Onda hesab edərək ki, Ərdoğana çağırışında səmimi-dir”, - F.Quliyev deyib.

Partiya sədrinin sözlərinə görə, Paylan özü də əslində yaxşı bilir ki, xalqların yaxınlaşmasına, dövlətlərin arasında əlaqələrin qurulmasına nə Türkiyə, nə də Azərbaycan mane olur. Manəə Ermənistanın konstitusiyasında, gerbində və digər beş sənədində Azərbaycana, Türkiyəyə qarşı ərazi iddialarının hələ də qalmasıdır. “Deməli, xalqların arasında əlaqələrə, dövlətlərin arasında əməkdaşlığa Ermənistan dövləti əngəldir. Ona görə də Paylan çağırışı ilk növbədə Ermənistan rəhbərliyinə və xalqına ünvanlanmalıdır. Türkiyə liderinin, həmçinin Azərbaycan liderinin, hər iki dövlətin mövqeyi aydındır və dəfələrlə bəyan

edilib ki, Ermənistanla əlaqələrin qurulması Ermənistanın bizə qarşı ərazi iddialarından, işğalçılıq niyyətlərindən əl çəkəməsindən asılıdır. Türkiyə Ermənistanla sərhədlərinin açılmasının da bundan asılı olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Bu mövqe aydın şəkildə ortada olduğu bir vaxtda Qaro Paylanın Türkiyə Prezidentinə özü də tələb formasında çağırış etməsi absurddur. Paylanın Ermənistan hakimiyyətinə ağıl verməsinə ehtiyac var. Ona görə də Paylanın çağırışının sərhədlərin açılmasına təsir edəcəyi gözlənilmir. Sülh müqaviləsinin imzalanması üçün Ermənistan konstitusiyasındakı Azərbaycana qarşı ərazi iddiası aradan qaldırılmalıdır. Bu isə o deməkdir ki, sərhədlərin açılmasında da məhz bu amil rol oynayacaq” -F.Quliyev bildirib.

Müsahibimiz onu da qeyd edib ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh sazişi imzalandıqdan, Türkiyə ilə sərhədlər açıldıqdan, Zəngəzur dəhlizi açılıb istifadəyə verildikdən sonra Ermənistanın iqtisadi vəziyyəti düzəlməyə başlayacaq: “Belə vəziyyətdə isə Rusiyanın Ermənistanla təzyiq və təsir imkanları azalacaq. Bu zaman isə Ermənistan hakimiyyəti ölkənin sərhədlərindən Rusiya hərbi qüvvələrinin çıxarılması məsələsinə qaldıra bilər.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,** “Yeni Müsavat”

Manıslar çiyləyə qiymət qoyanda

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Mahnı oxuyanlara həddindən artıq yüksək qiymət veririk, onlar da gəlib axırda xalqın təpəsində oturlar. Təzəlikcə belə manıslardan birinin bəyanatını oxudum. Deyir, yol qırağında meyvə-tərvəz satanlardan heç zad almayın, çox bahaçılıq edirlər, fırıldaqçı, dələduz və yalançıdırlar.

Sən demə, buna çiyləyi 22 manata sıyıblar. Doğrusu, çiyləyin miqdarı nə qədər olub, doğrudanmı, manıslar yoldaşa torba tikilibdir - bu haqda dəqiqləşdirməyə qəti ehtiyac və həvəs duymadım. Mənə bunun müraciəti, davranış tərzini maraqlı gəlirdi.

Axı sən kimsən ki, Azərbaycan kəndlisinin, zəhmətkeş insanın əməyinə qiymət qoyursan? Bəlkə Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində fonoqram əkinçiliyi şöbəsində məsləhətçi ştatında işə götürülmüsən? Ya antiinhisar komitəsinin qiymət tənzimləyici olmusan? Tarif Şurasında toydan sonra yarımştat yengə müşaviri işləyirsən?

Bax, elə o toy mövzusu nahaq yazmadım. Mən ömrüm boyu bu yoldaşın nə bir mahnısına qulaq asmışam, nə konsertdə-toyda oxuduğunu görmüşəm (Lap "oxumamışam, lakin ittiham edirəm" söhbətinə bənzədi. Gorun çatlasın, Pasternak. Səni gətirib Nadir Qafarzadə ilə tay tutacağımızı görsən, "Doktor Jivago" romanı yazmaq yerinə doktora gedib evtanaziya xahiş edərdin). Lakin internetdə axtarış verdim, gördüm bu dostumuz toylara 4 min manata gedir. Orda 10 min manat qiyməti də vardı, hansı düzdür, bilmirəm. Mən aşağı yerini götürdüm. İndi bu adam nəyə görə hesab edir ki, onu toya 4 min manata çağıran camaatdan çiyləyi 22 manata ala bilməz? Əcəb ediblər. Hələ ucuz satıblar. Gərək 200 manat qopardaydı.

Habil Əliyevin Elarizə dediyi mövzudur: "Səni toya müftə çağırırsalar da çoxdur". İki bambılı mahnı oxuyur, hesab edirlər el ağsaqqalı, ekspert, nə bilim, ailə dəyərləri üzrə mütəxəssisə çevriləblər. Özünü gələn. Yol kənarında meyvə satanları boykota çağırmaq sizin girecəyiniz kol deyil. Əsas da ona görə ki, həmin kollar tikanlıdır. Sizi cızıq-cızıq edər (Az qala "cırıq-cırıq" yazmışdım). Orda hər vedrənin əlaqədar orqanlar qarşısında xətir-hörməti vardır.

Başla düşürəm, ölkəmizdə hamı "ipdə qalan buzovu" döyməyə meyillidir. Böyük inhisarçılara, oliqarx məmurlara, süni-təbii qiymət qaldıranlara etiraz edə bilməyənlər kasıb kəndlilin vedrəsini təpikləyir. Sən o çiylək yetişənə qədər kəndli nə qədər əziyyət, xərc çəkib, xəbərin varmı? Pomidoru tarlada çürüyən, ahi Şimal buzlu okeana yüksələn fermerləri eşitmisənmi? Ətin qiyməti niyə hər gün qalxır, ərzaq nədən bahalaşır, pambıqçılıq niyə batdı, baramanı hansı cücü yedi, kimin tarlaları susuzluqdan yanır, ümumiyyətlə, kənd təsərrüfatımız niyə can verməkdədir - bu barədə boş başla düşülmüsənmi?

Əlbəttə, ehtiyac yoxdursa, niyə düşünsün? Cahil adamlar gətirib gündəlik fonoqram pulunu verəcək, bu da ağzını açıb-yumub, diringi mahnıları ilə pulunu qazanacaq. Bizdə kənd təsərrüfatı, elə bütün təsərrüfatlar manıslar ağlıyla idarə edildiyi üçün bu gündə deyilmi?

İnsafən, manıslar aləmindən bəzən cəmiyyətə faydalı diskussiyalar da ortaya sızır. Bunlardan biri Elza Seyidcahanla Roza Zərgərli arasında olubmuş. Zərgərli Seyidcahan haqda "təlxək, dəli, zay" sözləri işlədibmiş. Mövzu gedib çıxıb məhkəməyə, lakin hakim çox maraqlı qərar verib. Sitat: "Həmin sözlər ədəbi dilin hüduqlarını aşmadığı və nalayiq leksikaya aid olmadığı üçün nalayiq məzmunlu hesab edilmir". Sitatın sonu. Hətta hakim Zərgərliyə təklif edib ki, təqsirləndirilən şəxs kimi məhkəməyə çəkildiyi üçün mənəvi ziyan almaq məqsədiylə Seyidcahanı məhkəməyə verə bilər!

İnanılmaz presedentdir. Şəxsən mənə maraqlıdır, bundan sonra biz də öz yazılarımızda kimisə "təlxək, dəli, zay" adlandırsaq, cəzasız qalarıqmi? Ya bu hüquq yalnız manıslara tanınmışdır?

Nəsə, çox zay mövzu idi. Dəli oxucularımdan üzr istəyirəm.

"Vaşinqtonda İrəvan və Bakının memorandum imzalamasında Ankaranın mühüm rolu olub və gələcəkdə onun Zəngəzur dəhlizinin açılmasında iş-tirak dərəcəsi ABŞ-dən qat-qat yüksək olacaq".

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, bunu erməni türko-loq Mger Abramyan deyib.

"Bu sənəddən ən çox razı qalan Türkiyədir. Belə desək, sənəd Türkiyənin istəklərinə uyğunlaşdırıldı və Ankara onun ABŞ-də imzalanmasını hər cür təşviq etdi. Əgər bu məsələyə Amerika tərəfindən hər cür şərait yaradılsa, o zaman bu məsələyə aydınlıq gətiriləcək", - ekspert bildirib (Teleqraf).

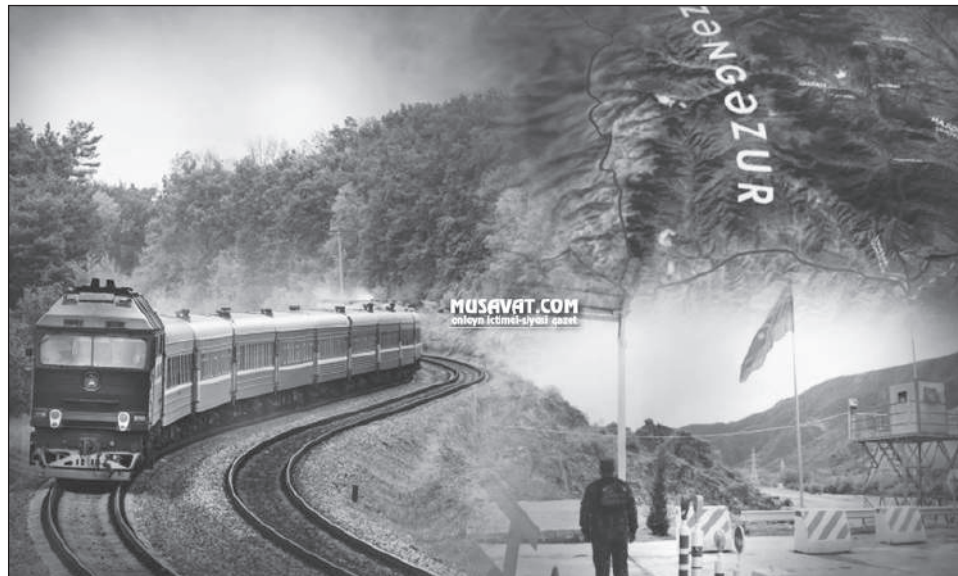
Abramyan görə, dəhlizə Ankara nəzarət edəcək, çünki ABŞ və Türkiyə strateji müttəfiqdir və NATO-nun bir hissəsidir.

Erməni analitik qeyd edib ki, NATO-nun son bəyanatları fonunda Türkiyənin regiondakı rolu artıb və ölkənin Avropanın təhlükəsizliyini təmin etməyə qadir olan Alyansın əsas dövlətlərindən biri kimi vurğulanır. Abramyan görə, regionda mövqeləri daha da güclənən Türkiyə Cənubi Qafqazda öz təsirini artırır, Rusiya və İranı sıxışdırır.

O, Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Vaan Kostanyanın ABŞ-nin vasitəçiliyi ilə Ermənistanla Azərbaycan arasında əldə olunan razılaşmaların İrəvanla Ankara arasında münasibətlərin normallaşması üçün mühüm imkanlar açması barədə bəyanatını da şərh edib: "Beyannamənin imzalanmasının Türkiyə ilə münasibətlərin normallaşmasına gətirib çıxaracağı ilə bağlı bəyanat yalnız ondan irəli gəlir ki, Ermənistan hakimiyyəti Ankaranın bütün tələblərini yerinə yetirir və yerinə yetirəcək. Ankara bütün şərtləri yerinə yetirdikdə İrəvanla münasibətlərini normallaşdıracaq".

Zəngəzur dəhlizində əsas söz sahibi kim olacaq? "Tramp yolu" nə dərəcədə uzunömürlü olubiləcək? Yaxud 8 avqust anlaşıması post-Tramp dövründə də öz qüvvəsini saxlaya biləcəkmi?

Siyasi ekspert Züriyə Qarayeva Türkiyənin bu prosesi təşviq etdiyini düşünür və Ankaranın səhnə arxasında mühüm rol oynadığını hesab edir. Onun fikrincə, NATO-nun cənub cənabına nəzarət Türkiyəyə həvalə olunub və bu səbəbdən Ankaranın bu təşəbbüsün reallaşmasında müstəsna əməyi olub. "Paşinyanın İstanbul səfəri və cənab Ərdoğanla görüşü təsadüfi de-

Zəngəzur dəhlizinə nəzarət edəcək ölkə - Bakıya ən sərtəlis

ABŞ-dən bu marşrutu pozmaq istəyənlərə sərt xəbərdarlıq gəldi; "Tramp yolu"na Ankaranın kontrol etməsi mümkündürmü?

yildi. Hələ o zaman deyilirdi ki, Ermənistan bəzi təlimatlar verilib və xüsusən də dəhliz mövzusu müzakirə edilib. Fikrimcə, "Tramp yolu" İstanbulda dəyərləndirilib. Bunun ardınca Əbu-Dabi görüşü, sonra Vaşinqtonda tarixi anlaşma, təbii ki, qardaş ölkənin hadisələrdə müsbət fəaliyyətini ortaya qoyur. Amma dəhlizə nəzarət gəlincə, bu logistika Türkiyənin birbaşa himayəsi altında olmayacaq. Göründüyü kimi, 99 illik Amerika şirkətinə icarəyə verilir. Ona görə cavabdeh ABŞ və Ermənistandır.

Hətta Trampdan sonra başqa biri prezident olsa belə, nəticə dəyişməyəcək. Çünki yol Trampa deyil, Amerikaya icarə ilə verilir. Türkiyənin isə marağındadır ki, onun müttəfiqi ABŞ-nin nəzarəti altında Zəngəzur dəhlizi açılınsın. Erməni ekspertlərin söylədiklərinə baxmayın, onlar ictimai rəyə təsir üçün belə fikirlər səsləndirir. Onsuz da dəhliz və sərhədlər açıldıqdan sonra Türkiyənin Ermənistanla təsiri artacaq. Necə ki, Gürcüstanda bunu görmək olar", - ekspert belə dəyərləndirib.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun sözlərinə görə, Türkiyə son gələn proseslərdə arxa kanal diplomatiyası ilə nəzərə çarpdı: "Əliyevlə Paşinyanın razılıqları, sözsüz ki, Türkiyə maraqlarını da ifadə edərək Ankaranın Vaşinqtonla Cənubi Qafqazdakı müştərek təm-

silçilik münasibətlərini təşviq edir. Bundan irəli gələrək Azərbaycan, Türkiyə və ABŞ Yaxın Şərq regionunda, o cümlədən Suriyada, İraqda, Mərkəzi Asiyada üçtərəfli əməkdaşlıq modeli yarada bilərlər".

Xatırladaq ki, Naxçıvanla Azərbaycanın qalan ərazisini Ermənistan üzərindən birləşdirəcək bu 42 kilometrlik yol ABŞ şirkətinə həvalə ediləcək və Beynəlxalq Sülh və Rifah naminə Tramp Marşrutu adlanacaq. Prezident Tramp bildirib ki, yol 99 illiyinə icarəyə veriləcək, amma sonradan daha 99 il uzadılacaq. İkinci Qarabağ müharibəsi bitəndən bəri Azərbaycanla Ermənistan bu nəqliyyat yolu ilə bağlı heç cür ortaq məxrəcə gələ bilmirdi. Xüsusilə Rusiya 10 noyabr bəyanatına istinad edərək bu dəhlizə iddiasını hər fürsətdə ortaya qoyub. İranın mühafizəkar hakimiyyət qolu "Zəngəzur dəhlizi"ni özünün "qırmızı xətti" sayıb.

Bu arada ABŞ Dövlət Departamenti "Tramp Marşrutu" adlanan və Azərbaycan-Ermənistan arasında Zəngəzur dəhlizi istiqamətində nəzərdə tutulan razılaşmanı pozmaq cəhdlərinə qarşı açıq mesaj verib. "Biz müəyyən hərəkətlərlə bağlı nə edə biləcəyimiz və ya edə bilməyəcəyimiz barədə fərziyyələr qurmaq niyyətində deyilik. Bütün dünya bilir ki, Prezident Tramp ciddi qəbul olunmalıdır. Bu

razılaşma onun üçün önəmlidir," - Dövlət Departamentinin nümayəndəsi İran və ya Rusiya tərəfindən "Tramp Marşrutu"nun bloklanması ehtimalı ilə bağlı sual cavablandırarkən bildirib.

Siyasi müşahidəçilər bildirirlər ki, bu açıqlama həm İrana, həm də Rusiyaya ünvanlanmış sərt xəbərdarlıqdır. Əgər Azərbaycan və Ermənistan arasında Trampın təşəbbüsü ilə formalaşan yol marşrutu - yəni klassik Zəngəzur dəhlizinin keçdiyi xətt - bloklanarsa, Vaşinqtonun reaksiyası çox sərt olacaq.

Xüsusilə İran üçün bu mesajın əhəmiyyəti böyükdür. Tehran bundan sonra da Zəngəzuru özünün "qırmızı xətti" elan edərək açıqlamalar verərsə, qarşısında birbaşa Tramp Administrasiyasını göracək. Ekspertlərin fikrincə, əslində artıq İranın "qırmızı xətti" anlayışı real məzmununu itirib: Tehranın, Təbrizin, Natanzın bombardmanından, İran Silahlı Qüvvələrinin komandanı və 25-dən çox generalının öldürülməsindən sonra bu ritorika beynəlxalq arenada ironik qarşılanır. Bu baxımdan Vaşinqtonun mesajı İrana açıq şəkildə bildirir ki, "qırmızı xətti"ni bir neçə yüz kilometr içəri çəksin, çünki regional layihələrin qarşısını almaq üçün artıq əlində real imkan qalmayıb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

13-15 il öncə müdafiə naziri postu tutan Səfər Əbiyevin və ordunun baş qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkovun yarımaz fəaliyyətləri barədə tez-tez və çox yazardıq. Heç nəyi özümüzdən uydurmurduq. Hərbi hissələrdə öldürülən, intihar etməyə vadar olan, işgəncə gören, döyülən-söyülən, soyulan əsgərlərin valideynlərinin ərşə yüklənən naləsi bizə də çatırdı, yazırdıq.

Xəlid KAZIMLI

Bunun əvəzində Azərbaycan ordusunu mafiya qaydaları ilə idarə edən Əbiyev-Sadıkov tandemi jurnalistləri məhkəməyə verir, cərimə kəsdirir, "hərbi sirri" - yəni hərbi hissələrdəki neqativ halları mediaya sızdırmış zabitləri təqib edirdi.

Generallar elə bilirdilər ki, vicdanlı zabitlər danışmasa, mətbuat yazmasa, onların cinayətlərinin üstü sona qədər örtülü qalacaq.

Orduda olan dərəcəlik, özbaşınalıq, cinayətkarlıq heç bir sahədə yox idi. Bu haqsızlıqlar tez-tez ictimai ajiotaj doğurur, qalmaqla səbəb olurdu. Hətta bir dəfə ordudakı vəziyyətlə bağlı kütləvi aksiya da keçirilmişdi.

Müdafiə xərclərinə ayrılmış vəsaiti dədə malı kimi talayanlar belə hallarda sudan quru çıxmaq yolunu tapırdılar, "ordunu gözədən salırlar", "düşməni dəyirmanına su tökürlər", "generallarımıza qarşı qaralama kampaniyası başlandı" kimi 40 ilin demagogiyasından istifadə edirdilər.

Ancaq elə deyildi, hərbi hissələrdə ciddi problemlər vardı, düşmənlə təmas xəttindən uzaqda yerləşən qarnizonlarda ölən, öldürülən, intihar edən əsgərlərin sayı ön xətdəki "snayper müharibəsi"ndə düşməni gülləsinə tuş olanların sayından qat-qat çox idi.

Nəhayət, uzun sürən tənqidlər və ordudakı real vəziyyətin üzə çıxması öz nəticəsini verdi, Əbiyev vəzifəsindən götürüldü, amma "cümlə xəyanətlərə bəis" Nəcməddin Sadıkov öz postunda qalmaqla davam etdi.

Onun da sonu 5 il öncə, 44 günlük müharibənin ilk saatlarında çatdı. Dövlət rəhbərliyi bu adamla kəşfiyətə getmədi, onu vəzifəsindən götürərək, ordudan kənarlaşdıraraq, hərbi

Onlar xalqımıza və ordumuza qəsd ediblər.

Məhz onların bu destruktiv fəaliyyətlərinin nəticəsi idi ki, qondarma "de-qe-er"-in hazırda Bakıda həbsdə olan "rəhbərləri"

etməlidir ki, əsgəri intihara vadar edəcək qədər qəddar, amansız, vəhşi olsun? Həmin hərbi hissədə necə bir türmə qaydaları hökm sürübsə, incidilən əsgər yuxarılara şikayət etməyin

Bakıyevin intiharı - ordu bəda verən generalların dövründən qalma "ənənə"

əməliyyatlar apardı və qalib gəldi.

Bu gün ölkədə hamı bir nəfər kimi əmindir ki, əgər Nəcməddin Sadıkov 27 sentyabr-9 noyabr aralığında ordumuzun baş qərargahının rəisi vəzifəsində qalsaydı, biz o müharibədə qalib gələ bilməyəcəkdik və 2016-cı ildə baş vermiş Aprel döyüşlərində olduğu kimi çox itki verəcəkdik.

Sonradan "Tərtər hadisələri" üzrə aparılan məhkəmə prosesində günahsız hərbiçilərimizin işgəncəyə məruz qalması cinayətlərində adı ən çox hallandırılan şəxslərdən biri də N. Sadıkov idi. O və onun rəhbərlik etdiyi çetə hələ də layiq olduğu cəzanı almayıblar, amma cənab yavaş-yavaş daralır.

Üstündən illər keçəndən sonra adam əmin olur ki, bu şəxslərin Azərbaycan ordusunu o günə qoymaları, milli kadrları ləkələmələri və sıradan çıxarmaları heç də onların səhlənkarlığının, səriştəsizliyinin, təhamkarlıqlarından doğan yaramazlıqlarının nəticəsi olmayıb.

döşlərinə döyərək, "Cənubi Qafqazın ən qüdrətli ordusu "artsax" ordusudur" deyirdilər.

Görünür, onlar Azərbaycan ordusundakı agentlərdən dəqiq informasiyalar alır, belə hərbi hissələrin onlarla döyüşmək qabiliyyətində olmadığını bilirmişlər.

Sonra vəziyyət radikal şəkildə dəyişdi, ordumuz toparlandı, gücləndi, yeni standartlarla təkmilləşdi və nəyə qadir olduğunu 44 günün içində sübut etdi.

Ancaq belə aydın olur ki, Əbiyev-Sadıkov dövründən silahlı qüvvələrin hərbi hissələrində qalan köhnə ənənələr - xüsusilə də zabit heyətinin əsgərlərə əziyyət verməsi halları epizodik olsa da qalıbmış.

Bu günlərdə sərhəd qoşunlarının əsgəri Kənan Bakıyevin intiharının başkarı olan Tofiq Məmmədov adlı zabite 6.6 ay həbs cəzası kəsilib. Adam bir neçə il yatıb çıxacaq, amma 19 yaşlı Kənanın ölümü valideynlərinə ömürlük dağ olacaq.

Bir zabit özünü nə qədər cəzasızlıq mühitində hiss

əyir, bilib ki, şikayət etsə, onu daha ağır cəzalar, alçaldıcı davranışlar gözləyir.

Belə vəhşilərin (eləcə də ənənəvi "dedovşina" vəhşiliyinin) hərbi hissələrdə təzahürü yolverilməzdir. Öz xalqının övladına qarşı qəddarlıq edənlər nə MAXE, nə də zabıt mundiri geyməməlidirlər. Heş kəs qanunların, hərbi nizamnamənin fəvqündə ola, "Ağ-nəzərim, belə gəzərim, bir söz deyənə başını əzərəm" deyərək fironluq edə bilməz.

Hərbi prokurorluqlar belələrinin işinə ağır cinayət baş verdikdən sonra yox, ilk siqnal, şikayət aldıqlarında baxmalı, ciddi tədbir görməlidirlər.

"Əbiyevşina"-nın geri dönməsinə, "Sadıkovşina"-nın bərqərar olmasına yol vermək olmaz.

P.S. S.Əbiyev vəzifəsindən götürüldəndən bəri ölkədən kənarda, Çexiya-da yaşayır. Adam vəzifədə olanda törətdiyi əməllərin mahiyyətini bilir, cəzalanmaqdan qorxur deyə xaricdədir.

Sülh sazişinin İrəvan üçün daha bir faydası - Ermənistanın türk dövlətlərinə yolu açılır

Astana sülh bəyannaməsi imzalandıqdan sonra Ermənistanın baş nazirinin səfərinə hazırlaşır. Prezident Qasım-Jomart Tokayev Ermənistan və Azərbaycan arasındakı tarixi razılaşmanı həm regional əməkdaşlığı, həm də Ermənistanla ikitərəfli münasibətləri aktivləşdirmək üçün fürsət hesab edir. Qazaxıstan rəhbərinin sözlərinə görə, ölkə gələcək danışıqlar üçün platforma olmağa və intensiv iqtisadi əməkdaşlığı təşviq etməyə hazırdır.

Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev ilə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan arasında telefon danışığı olub. Bu barədə Qazaxıstanın Prezident Administrasiyasının mətbuat xidməti məlumat yayıb. "Qazaxıstan Prezidenti Vaşinqtonda Ermənistan və Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması haqqında Bəyannamənin imzalanması münasibətilə Ermənistan hökumətinin başçısını səmimi qəlbdən təbrik edib", - mesajda deyilir.

Nikol Paşinyan da öz növbəsində Qazaxıstanın Ermənistanla Azərbaycanın barışması istiqamətində fəaliyyətini müsbət qiymətləndirib. O, qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında yeni sazişlərin imzalanması üçün bu il Qazaxıstana səfər etməyə hazır olduğunu təsdiqləyib.

"Cənubi Qafqaz" politoloqlar klubunun rəhbəri İlqar Vəlizadə hesab edir ki, Qazaxıstan öz dialoq platformasını təklif etməklə, münaqişədən sonrakı dövrdə stabilizasiya rol oynaya bilər.

Rusiyada fəaliyyət göstərən "Nezavisimaya gazeta"-ya danışan politoloq Armen Xanbabayan isə Vaşinqtonda gələcək Ermənistan-Azərbaycan sülh müqaviləsinin mətninin paraflanmasından sonra beynəlxalq biznesin Ermənistanı maraqlandıran artmasını təbii hesab edir.

A.Xanbabayan deyib ki, Vaşinqton sazişinin bağlanması ilə 30 ildən artıqdır bütün ciddi beynəlxalq iqtisadi layihələrdən, regional və global logistika zəncirlərindən kənarda qalan Ermənistanın qarşısında yeni perspektivlər açılır.

"Həqiqətən də Azərbaycanı öz eksklavı olan Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirən marşrut işə düşəndə Qazaxıstan və Ermənistan qarşılıqlı faydalı iqtisadi əlaqələri əhəmiyyətli dərəcədə genişləndirə bilərlər, çünki evvəllər keçilməz olan logistik maneələr aradan qalxacaq. İndiyədək istənilən yük Ermənistandan Qazaxıstana və əksinə, yalnız hava və ya uzun marşrutla Gürcüstan və Rusiya ərazisindən avtomobil nəqliyyatı ilə daşına bilirdi. Bütün bu illər ərzində dəmiryol variantı istisna edilib. Sülh sazişi bağlandıqdan və "Tramp marşrutu" peyda olandan sonra hər iki istiqamətdə qatırlar Azərbaycanı keçə biləcək ki, bu da yüklərin çatdırılma müddətini xeyli azaldacaq" - politoloq bildirib.

Maraqlıdır ki, sülh memorandumunun imzalanması ərəfəsində İrəvanda Ermənistanın ərazi idarəetmə və infrastruktur naziri David Xudatyanla Qazaxıstanın səfiri Bolotom İmanbayev arasında danışıqlar baş tutub. Həmsöhbətlər nəqliyyat və energetika sahələrinə dair məsələləri müzakirə ediblər. Həmçinin iki ölkə arasında birbaşa hava nəqliyyatının açılmasının zəruriliyi qeyd edilib.

Bir sözlə, artıq Ermənistanda Azərbaycanla münasibətləri yaxşılaşdırmağın ümumilikdə türk ölkələri ilə sərfəli əlaqələr qurmaq üçün körpü rolunu oynadığını anlayanlar artır. Ancaq yenə də ənənəvi düşmənçilik və özünü təcrid siyasətinin davam etməsində ısrarlı olan qüvvələr var.

ABŞ və Rusiya prezidentlərinin anons edilən Alyaska görüşünə (15 avqust) 1 gün qaldı. Böyük Britaniyanın nüfuzlu "The Daily Telegraph" qəzetinin yazdığına görə, Ukrayna rəhbərliyinə elə təkliflər irəli sürülüb ki, bunlar ölkə prezidenti Volodimir Zelenskinin bəzi ərazilərdən imtina etməsi ilə nəticələnmə bilər.

Qəzet yazır ki, Qərb dairələrində münaqişənin diplomatik yolla həlli üçün müxtəlif ssenarilər müzakirə olunur. Onlardan biri Ukraynanın NATO-ya üzvlüyü qarşılığında bəzi işğal olunmuş ərazilərin rəsmi şəkildə Rusiyanın nəzarətində qalmasına razılıq verməsidir. Mənbələr qeyd edir ki, bu plan hələlik açıq şəkildə gündəmə gətirilməyə də, kular danışıqlarında nəzərdən keçirilir.

Məqalədə bildirilir ki, belə bir razılaşma Qərb üçün uzunmüddətli sülhün təminatı, Rusiya üçün isə müharibədə müəyyən "qələbə" kimi təqdim oluna bilər. Lakin Ukrayna cəmiyyətində və parlamentində bu cür kompromis ideyaların kəskin etirazla qarşılanacağı ehtimal olunur.

Ekspertlərin fikrincə, bu ssenarinin reallaşması Zelenskinin daxili siyasi mövqeyini zəiflədə, lakin Qərblə münasibətlərində ona strateji üstünlüklər qazandıra bilər.

Bu xüsusda tanınmış **iqti-sadçı Eldəniz Əmirov** maraqlı iddia səsləndirib. Onun sözlərinə görə, əgər həqiqətdən də Rusiyaya qarşı sanksiyalar icra edilsəydi, müharibə bu qədər uzanmazdı: "Hər ay yeni sanksiya paketi hazırla-

Alyaska sammitinə 1 gün qaldı - Ukraynanın taleyi belə həll olunacaq

maq siyasi şoudan başqa bir şey deyil".

İqtisadçı qeyd edib ki, Rusiyanın sanksiyalardan yayınmaq üçün istifadə etdiyi "kölgə donanması" hələ də əhəmiyyətli paya malikdir: "Rəsmi statistikalar göstərir ki, 2025-ci ilin aprelində Rusiyanın dənizlə çıxardığı neftin təxminən 47 faizi Qərb ölkələrinin, əsasən G7+ tankerləri ilə daşınıb. İyun ayında isə

bu rəqəm 56 faizə yüksəlib. Yeni Qərb gəmiləri Rusiyanın neft ixracında yenidən əsas oyunçuya çevrilib, pul qazanırlar".

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli "Yeni Müsavat"a deyib ki, ABŞ və Rusiya prezidentlərinin Alyaskada keçirilməsi planlaşdırılan görüşü təkcə iki ölkə arasında diplomatik dialoq deyil, eyni zamanda postsovet məkanında

strateji balansın və gələcək siyasi xəritənin təyin olunması üçün kritik an olacaq: "Qərb dairələrində münaqişənin həlli üçün müxtəlif ssenarilər müzakirə olunur: bunlardan ən diqqətçəkən Ukraynanın NATO-ya üzvlüyü qarşılığında işğal olunmuş ərazilərin bir hissəsinin rəsmi olaraq Rusiyanın nəzarətində qalmasıdır. Bu plan hələ açıq şəkildə gündəmə gətiril-

məyib, lakin kular danışıqlarında ciddi şəkildə nəzərdən keçirilir".

Siyasi şərhçi xatırladır ki, postsovet məkanında hər bir ərazi güzəştə presedent rolunu oynayır: "Keçmişdə Hitler Almaniyasına edilən güzəştlər göstərdi ki, təcavüzkar qüvvəyə güzəşt yalnız onun irəliləməsinə təşviq edir. Eyni zamanda Rusiyanın Ukrayna üzərində təzyiqi, xüsusilə Kırımın işğalı və Donbas münaqişəsi, postsovet regionunda güc balansının necə tez pozula biləcəyini göstərdi. Ona görə də Alyaska görüşündə hər hansı ərazi gü-

nı sınağa çəkə bilər; imkan isə odur ki, NATO ilə inteqrasiya və Qərb dəstəyi sayəsində uzunmüddətli təhlükəsizlik təminatı əldə oluna bilər".

Siyasi şərhçi qeyd edib ki, Alyaska görüşü təkcə Ukraynanın taleyini həll etməyəcək, həm də postsovet məkanında Qərb-Rusiya qarşılıqlı münaqişəsinin yeni mərhələsinə müəyyən edəcək. "ABŞ və NATO, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü qorumaqla, eyni zamanda Rusiyanın təsir dairəsini məhdudlaşdırmaq istəyir. Rusiya isə müharibədə müəyyən "qələbə" əldə etməklə, postsovet regionunda

nüfuzunu saxlamağa çalışır. Rusiya artıq həm hərbi, həm iqtisadi, həm də diplomatik alətlərdən istifadə etsə də, onun manevr imkanları məhduddur. Alyaska görüşü bu balansı dəyişə bilər və Rusiyanın postsovet məkanında hegemonluğunu birdəfəlik zəiflədə bilər", - K.Məmmədli deyib.

E.MƏMMƏDƏLİYEV,
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda yeni virus? - Risk qrupunda olanlar

Ağcaqanadla yayılan bu virus təhlükə mənbəyidir; ölkəmizdə ağcaqanad vasitəsilə ötürülən viruslara qarşı tədbirlər həyata keçirilir

Çində yeni çiqinqunya virusu yayılaraq epidemiya səviyyəsinə çatıb. Ağcaqanadlar vasitəsilə ötürülən bu xəstəlik kəskin hərarət, üsütmə, bel və oynaq ağrıları, eləcə də səpkilərlə müşahidə olunur.

Səhiyyə Nazirliyi Xüsusi Təhlükəli İnfeksiyalara Nəzarət Mərkəzindən Lent.az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, hazırda ölkəmizdə çikungunya virusuna yoluxma qeydə alınmayıb.

Qeyd edək ki, tibdə hələlik çikinqunya qarşı nə dərman, nə də peyvənd mövcuddur. İnkubasiya dövrü adətən 3-12 gün arasında dəyişir. Çinin cənubunda aşkar edilmiş ümumi yoluxma halları 8 000-i ötüb

Bəs bu virus Azərbaycan da nə vaxtsa gələ bilərmi? Virus daha çox hansı xroniki xəstəliklər üçün təhlükə yarada bilər?

Çikungunya virusu ağcaqanadlar vasitəsilə insana keçən və kəskin hərarət, oynaq ağrıları, baş ağrısı və dəri səpkiləri ilə özünü göstərən infeksiyadır. Bu virusun yayılmasının qarşısını almaq çətindir, çünki hazırda onun müalicəsi üçün xüsusi dər-

man və ya peyvənd mövcud deyil. Virusun inkubasiya dövrü adətən 3-12 gün arasında dəyişir, yeni yoluxan şəxsə ilk simptomlar bu müddət ərzində görünə bilər.

Hazırda Azərbaycanda çikungunya virusuna yoluxma halları qeydə alınmasa da, ölkədə yay fəslində ağcaqanadların aktivliyi yüksək olduğundan bu virusun ölkəyə gəlmə riski tam istisna edilə bilməz. Qlobal iqlim dəyişikliyi və insanların daha çox səyahət etməsi virusların yeni

ərazilərə yayılmasına şərait yaradır.

Virus xüsusilə yaşlı insanlar və xroniki xəstəlikləri olan şəxslər üçün təhlükəlidir. Ürək-damar sistemi, şəkərli diabet, ağciyər xəstəlikləri və zəif immunitetə malik olan insanlar bu xəstəliyin ağır formaları ilə qarşılaşa bilərlər. Ona görə də belə risk qruplarının xüsusi diqqətli olması və profilaktik tədbirlərə ciddi riayət etməsi vacibdir.

Ümumdünya miqyasında COVID-19 kimi viruslar hələ

də ciddi təhlükə yaradır, amma ağcaqanadların vasitəçiliyi ilə yayılan çikungunya, Zika və Dengue virusları da xüsusi diqqət tələb edir. Profilaktik tədbirlər ağcaqanadların çoxaldığı ərazilərdə muntəzəm dezinfeksiya, qoruyucu paltarların geyilməsi və ağcaqanadlardan qoruyan vasitələrin istifadəsindən ibarətdir.

Mütəxəssislər qeyd edir ki, ağcaqanad vasitəsilə keçən viruslar dünya üzrə böyük təhlükə yaradır və bir çox

hallarda ciddi xəstəliklərə səbəb olur. Bu virusların təhlükəlilik dərəcəsi bir neçə amildən asılıdır. Birincisi, virusun növü və virulensiyasıdır (zərərvericilik gücü). Məsələn, Zika virusu hamilə qadınlar üçün, Ebola virusu isə yüksək ölüm riski ilə fərqlənir. Çikungunya virusu oynaq ağrıları ilə əlaqədar uzunmüddətli problemlər yarada bilər, dengue virusu isə ağır qanaxma və şok kimi ağırlaşmalara səbəb ola bilər. Eyni zamanda ağcaqanadların geniş yayılması və insanların səyahət etməsi virusların sürətlə yayılmasına səbəb olur. Tropik və subtropik bölgələrdə bu viruslar daha çox yayılır.

Bəzi viruslara qarşı peyvənd və ya effektiv müalicə üsulları mövcuddur (məsələn, qızılca, sarı qızdırma), bəzilərinə isə hələlik yoxdur (məsələn, çikungunya, Zika). Yaşlılar, uşaqlar, hamilə qadınlar və xroniki xəstəlikləri olanlar ağcaqanad vasitəsilə ötürülən viruslar qarşısında daha çox risk altındadır.

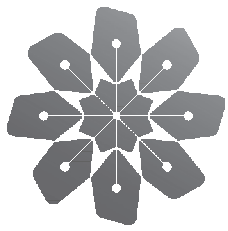
Ümumilikdə ağcaqanadlardan keçən viruslar ciddi ictimai səhiyyə problemi kimi

qəbul edilir və onların yayılmasının qarşısını almaq üçün profilaktik tədbirlər çox önəmlidir. Bu tədbirlər arasında ağcaqanadların çoxaldığı yerlərin məhv edilməsi, şəxsi qorunma vasitələrinin istifadə olunması və epidemioloji nəzarətin gücləndirilməsi yer alır.

Azərbaycanda ağcaqanadlar vasitəsilə ötürülən viruslara qarşı mübarizə məqsədilə müxtəlif tədbirlər həyata keçirilir. Ölkəmizdə əvvəllər malyariya xəstəliyi mövcud olub, lakin 2012-ci ildən etibarən yerli olaraq malyariya halları qeydə alınmayıb. Bu müvəffəqiyyət Səhiyyə Nazirliyinin həyata keçirdiyi tədbirlər nəticəsində əldə edilib. Bu tədbirlər arasında ağcaqanadların çoxaldığı sahələrin məhv edilməsi, insektisidlərin tətbiqi və profilaktik tədbirlərin görülməsi yer alır. Bundan əlavə, hamilə qadınlar və 5 yaşdan kiçik uşaqlar üçün uzun müddət təsirli olan insektisidlə torların (LLIN) paylanması da həyata keçirilib.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda ağcaqanadlar vasitəsilə ötürülən xəstəliklərə qarşı mübarizə məqsədilə Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən profilaktik tədbirlər görülür və bu sahədə maarifləndirmə işləri davam etdirilir.

Afaq MİRƏYQ,
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gənc nəslin milli mənlək şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi

“Qarabağın işğaldan azad olunmasından 4 ildən çox vaxt keçir. Bu müddət ərzində azad edilmiş ərazilərimizdə genişmiqyaslı bərpa və quruculuq işləri ardıcıl davam edir. Şəhər və kəndlərin yenidən dirçəldilməsi, yaşayış üçün uyğun infrastrukturun yaradılması istiqamətində dövlət tərəfindən ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Qarabağın bərpası, təbii ki, təkcə fiziki infrastrukturun qurulması ilə məhdudlaşmır. Bu proses uzun zaman, böyük enerji və ciddi maliyyə vəsaiti tələb edir”.

Vüqar İskəndərov

Bu fikirləri “Yeni Müsavat”a açıqlamasında **Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov** bildirib.

Deputatın sözlərinə görə, bu vəzifənin əsas və aparıcı hissəsini insan kapitalının, xüsusilə gənclərin fəal iştirakı təşkil edir: “Bu gün Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bölgələrində müxtəlif sahələr üzrə minlərlə yeni iş yeri yaradılır ki, bu da bölgənin sosial-iqtisadi inkişafı üçün uzunmüddətli perspektivlər vəd edir. Gənclərin intellektual potensialı və Vətənə münasibəti dövlətin inkişafı baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir. Hər bir dövlətin tərəqqisi və ya zəifləməsində əsas rolunu gənc nəsil oynayır. Əgər hansısa qüvvələr bir ölkədə xaos yaratmaq, milli genofondu zəiflət-

mək niyyətindədirsə, onların diqqət mərkəzində olan əsas yaş qrupu gənclərdir. Bu səbəbdən də sağlam milli şüura, vətənpərvər ruha sahib, təhsilli və bilikli gəncliyin formalaşdırılması dövlətlər üçün prioritet məsələyə çevrilir.

Azərbaycan bu sahədə mühüm və uğurlu yol keçmiş dövlətlərdən biridir. Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1994-cü ildə hakimiyyətə gəlişindən sonra təsis etdiyi ilk qurumlardan biri Gənclər və İdman Nazirliyi olub. Bu addım onun gəncliyə verdiyi yüksək dəyərin, eləcə də dövlətin gələcəyini təmin edəcək əsas qüvvənin məhz gənclər olduğunu dərinlən dərk etməsinin bariz nümunəsidir. O dövrdə formalaşan gənc nəslin bu gün müxtəlif sahə-

Milli şüur, vətənpərvərlik

YENİ ÜSAVAT
N 142 (8752) 14 iyul 2025

riq və enerjilərini səfərbər etməlidirlər.

Hesab edirəm ki, yerli və savadlı gənclərdən maksimum faydalanmaq lazımdır. Gənclərin bölgələrə inteqrasiyası yalnız məşğulluq baxımından deyil, həm də urbanizasiya probleminin qarşısının alınması üçün mühüm vasitədir. Ucqar kəndlərdən böyük şəhərlərə axının qarşısını almağın effektiv yolu, məhz həmin bölgələrdə dayanıqlı iş yerlərinin yaradılmasıdır. Bu istiqamətdə isə sahibkarların, yerli iş adamlarının üzərinə ciddi məsuliyyət düşür. Onlar doğma kəndlərində və rayon-

Qarabağın dirçəlişində strateji güc - Azərbaycan gəncliyi

Deputat: “Tikinti, mühəndislik, biznes işində əsas qüvvə yenə də gənclərdir”

lərdə-siyasətdə, iqtisadiyyatda, elmdə və ictimai həyatda mühüm rol oynaması birbaşa həmin strateji yanaşmanın nəticəsidir.

Xalqın inkişafı və özünü cəmiyyət daxilində realizə etməsində gənclərin milli kimlik şüuruna, mənəvi dəyərlərə hörmətinə, vətənpərvərlik ruhuna, eləcə də savad və bacarığa malik olmalarına xüsusi önəm verilir. Bu prinsiplərlə yetişən gənclərin Vətənə olan münasibəti də ona uyğun formalaşır. Prezident İlham Əliyev dəfələrlə vurğulayıb ki, onun hakimiyyətə gəldiyi vaxt hələ uşaqlıq çağında olan nəsil 2020-ci ildə artıq yetkin və əsl vətənpərvər Azərbaycan gənci kimi yetişmiş, Vətən müharibəsində misilsiz qəhrəmanlıq göstərərək üzərinə dü-

şən tarixi missiyanı şərəflə yerinə yetirib. Azərbaycan gəncliyi Vətənə sevgi, fədakarlıq və qoruma hisslərini parlaq şəkildə nümayiş etdirdi. Azərbaycan gəncləri elə qəhrəmanlıqlar göstərdi ki, hər biri bir film ssenarisinə, kitabə və ya dastana çevrilə bilər”.

Deputat eyni zamanda “Böyük Qayıdış” Proqramına da toxunaraq vurğulayıb ki, artıq azad olunmuş bir çox əraziyə mərhələli şəkildə köç həyata keçirilir. Deputat həmçinin vurğulayıb ki, işğaldan azad edilmiş torpaqlarda irimiqyaslı bərpa və yenidənqurma işləri sürətlə aparılır: “Bu ərazilərdə infrastruktur yenilənir, yaşayış məntəqələri bərpa olunur. Sevindirici haldır ki, Azərbaycan gəncliyi

bu mühüm prosesdə də fəal iştirak edir. Müharibədən sonrakı dövrdə və hazırda həmin bölgələrdə aparılan tikinti, mühəndislik işlərində, eləcə də biznesin formalaşmasında əsas güc məhz gənclərin üzərinə düşür. “Böyük Qayıdış” konsepsiyasında prioritet məsələlərdən biri də bölgələrdə məşğulluğun təmin olunması, yeni əmək bazasının formalaşdırılması və insanların doğma yurdlarında layiqli həyat sürməsi üçün şəraitin yaradılmasıdır. Bu baxımdan əsas məqsədlərdən biri yeni yaradılacaq iş yerlərində gənclərin dayanıqlı məşğulluğunu təmin etməkdir. Doğma torpağını canı qədr sevən gənclərimiz bu bərpa və quruculuq prosesində də öz sözlərini deməli, baca-

larında yeni iqtisadi imkanlar formalaşdıraraq, cəmiyyətə və dövlətə əhəmiyyətli töhfə verməlidirlər. Xüsusilə işğaldan azad olunmuş ərazilərə qayıdan gənclər həm doğma torpaqlarında işləyib uğur qazanmaları, həm də bölgələrin sosial-iqtisadi inkişafına dəstək vermələri baxımından nümunə olmalıdırlar.

Dövlət bu məqsədlə hər cür şərait yaratmağa çalışır. Lakin burada özəl sektorun, biznes strukturlarının və sahibkarların təşəbbüskar və məsuliyyətli yanaşması da vacib rol oynayır. Qarşılıqlı əməkdaşlıq və yeni iş yerlərinin yaradılması sayəsində məşğulluq səviyyəsinin artırılması Azərbaycanın gələcək inkişafında həlledici faktor olacaq”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Nigar HƏSƏNLİ

Azərbaycanda əhalinin böyük çoxluğunun İran Prezidenti Məsud Pezeşkiana dərin hörməti var. İranın Ali dini lideri Ayətullah Xameneyi isə münasibət son dərəcə pisdir. Niyə belədir? Çünki Məsud bəy İran prezidenti kimi həm Güney, həm də Quzey Azərbaycanın maraqlarını nəzərə alır. İnkamı daxilində öz xalqına dəstək verir. İnsanlar bunu görür və yüksək dəyərləndirirlər.

Elbəyi HƏSƏNLİ, Sürix

Xameneyi bütün bu illər ərzində öz xalqının yox, xalqının düşmənlərinin yanında yer aldı. Gizli və açıq şəkildə ermənilərə dəstək verdi. İndi də, yeni iş-ışdən keçəndən sonra da Ayətullah Xameneyi ermənilərdən Azərbaycana və Türkiyəyə qarşı istifadə etməyə çalışır. Bax, Məsud Pezeşkianla Ayətullah Xameneyinin fərqi bu qədərdir.

Dəfələrlə yazmışam, əslində İran bizə Türkiyədən də yaxın ölkədir. Ən azı ona görə ki, İranın heç olmasa yarısı türkdür. O da sirr deyil ki, az qala min il İndi İran dediyimiz coğrafiyada tax-tacın sahibi də türklər olub.

İran öncə sünni dövləti idi. İranı şiə dövlətinə çevirən də Şah İsmayılın qılıncıdır. İndi fars faşizmi Şah babamizin

yaratdığı ideologiya ilə türkləri məhv etməyə çalışır.

İranın başqa seçimi yoxdur. Ya İran türk keçmişinə dönərək özünü dövlət kimi qoruyub saxlayacaq, ya da tikə-parça olub gedəcək.

Təəssüf ki, Azərbaycanda şiə təəssübkeşliyindən dolayı İrana dəstək verənlər də var. Özü də az deyillər. Belələri özünü “Əli aşiqi” kimi qələmə verir. Həzrət Əli ömrü boyu haqqın, ədalətin, insanlığın yanında olub. Siz isə öz dövlətinizin maraqlarına tüpürüb erməni separatizminə dəstək verən fars faşizminə yalaqlıq edirsiniz. Siz “Əli aşiqi” yox, fars-erməni aşiqisiz. Bir zəhmət, hər kəsi öz adı ilə çağırmaq.

Bu zümrədə olanlar iddia edir ki, biz sionizmə qulluq edirik, ABŞ və İsrailin yanın-

dayıq. Gözlərinin içinə kimi yalan deyirlər. Biz birmənalı şəkildə Azərbaycanın, bu xalqın, bu dövlətinin yanındayıq. ABŞ və İsrail Azərbaycanla dostluq edirsə, nədən biz onlarla düşmənçilik edək ki? Azərbaycanın dövlət maraqlarını tələb edir ki, nəinki dostluq münasibətimizi qoruyub saxlayaq, onu daha da möhkəmləndirək, hətta düşmənlərimizlə də dil tapaq, onlarla da anlaşaq. Məsələn, hazırda Ermənistanla bu istiqamətdə irəliləyirik. Türkiyə də, bütün Türk Dünyası da bu işin içindədir. Çalışdığımız odur ki, nə Qərb, nə Rusiya, nə də ki, İran bir daha erməni faktorundan türklərə qarşı yararlanma bilməsin.

Bir önəmli məqam da var. Diqqət etdinizsə, ABŞ okeanların üstündən sıçrayıb Cənu-

bu Qafqaza daxil oldu və Zəngəzur dəhlizinə əl qoydu. Rusiya və İran mələyə-mələyə qaldı. Bu iki ölkədə ağır olsaydı, pragmatik yanaşma sərgilənsəydi, Zəngəzur dəhlizi Amerikasız da açıla bilərdi. Ancaq aşırı tamahkarlıq, yekəbaşlıq Rusiya və İranı Zəngəzur dəhlizindən kənarda qoydu.

Amerika son dərəcə güclü imperialist bir ölkədir. Gördüz, iki daşın arasında Rusiyanın yaman günə qoyduğu Ukraynanın təbii sərvətlərini zorla qamarladı. Bax, ona görə də biz deyirik ki, türklər vahid dövlətdə birləşməlidir ki, kimisə bizim sərvətlərimizi yağmalamasın. Kimsə bizi müharibə ilə hədələməsin. Heç belə şeyi ağlının ucundan da keçirməsin.

Bir də biz İran kimi sarsaq

deyilik ki, gedib o boyda Amerikaya kəllə ataq. Sonra da başımıza bomba yağanda gedib Ayətullah Xameneyi kimi bunkerə gizlənək. Sonra da Amerikanın icazəsi ilə üzə çıxıb gic-gic qələbədən danışaq. Belə şeylərə üz lazımdır.

Dədə Qorqud bizlərə deyirdi ki, torpağı həm ekib - becərmək, həm də qorumaq lazımdır. Əgər torpağı ekib - becərməsən, onu qorumağa dəyməz, qorumasən onda da ekib - becərməyin elə bir mənası yoxdur. Biz bütün imkanlarımızı səfərbər edərək öz torpaqlarımızı öncə qorumalıyıq, daha sonra isə o torpaqlarda ən yüksək səviyyədə yaşam standartları yaratmalıyıq. Yol budur. Biz də XXI əsrə türk əsrinə çevirmək üçün bu yolun yolcusuyuq.

Xəbər verildiyi kimi, İran Prezidenti Məsud Pezeşkian uşaqlara türk adlarının qoyulmasına tətbiq edilən məhdudiyyətlərin aradan qaldırılmasına göstəriş verib. Ölkədə türk adlarına qoyulan məhdudiyyətlərə qarşı "Balamın adı" adlı Azərbaycan kampaniyası və İran prezidentinə ünvanlanmış məktubdan sonra Pezeşkian hərəkəti keçib.

Kütləvi informasiya vasitələrinin məlumatına görə, 15761 nəfərin imzaladığı petisiyaya cavab olaraq Pezeşkian İran vətəndaşların qeydiyyatı məsələlərinə məsul olan idarəyə türk adlarına tətbiq edilən məhdudiyyətləri aradan qaldırmaq üçün müvafiq tədbirlər görməyi tapşırıb.

İranda türkçə şəxs adı, qəzet adı, ekoloji, yaxud sosial yönümlü QHT adı hakimiyyəti vahiməyə salır. Əgər vətəndaş yeni doğulmuş körpəsinə türk adı qoysa, yaxud bir yazar özünə türkçə təxəllüs götürsə, bu, millətçiliyin, hətta pantürkizmin əlaməti kimi görülür.

Bəs prezidentin tapşırığına əməl ediləcəkmiz? Başqa yandan, bu göstərişdən sonra növbəti mərhələdə İranda azərbaycanlıların ana dilində təhsil almasına imkan yaradılması ola bilərmi?

Millət vəkili Tənzilə Rüstəmxanlı "Yeni Müsavat"a danışdı. Millət vəkili qeyd edib ki, İran rejimində yaşayan Azərbaycan türklərinin üzərində uzun illərdir davam edən bir basqı mövcuddur: "Bu, həm dillərinə, həm təhsil haqlarına, həm də ana dilində təhsil almaqlarına maneələr şəklində özünü göstərir. Hətta övladlarına öz millətinə uyğun adlar vermək belə qadağan olunmuş gerçəkdir. Bu məhdudiyyətlər uzun illərdir İranda yaşayan Azərbaycan xalqını əziyyətə salıb.

Əslində bu siyasət İranı gec-tez məhvə aparacaqdı. Əgər bu gün həqiqətən İran prezidenti belə bir göstəriş versə, Azərbaycan türklərinə qarşı sərt addımlar atmır, onla-

rın tələblərini görməzdən gəlir, zor tətbiq etmərsə, bu, İran dövlətinin yenidən yaşamasının və var olmasının toxumlarını ekir. Təəssüf ki, İranın "sağı" da, "solu" da türk düşməni olan qüvvələrlə dostluq edir. Türkiyənin və Azərbaycanın maraq-

çilik üsulları ilə xalqlara bu cür münasibət göstərilməsi dövlətin özünə də zərər vurur.

Əgər bu gün İranda Pezeşkian hakimiyyətdədirsə, bu, ölkə üçün böyük bir şansıdır. Onun baxışları daha normaldır, həm də İranda yaşayan müxtə-

şəkildə erməni adları verə bilərlər. Lakin türk millətinə qarşı yüz illərdir davam edən ayrı-seçkilik bu gün də mövcuddur. Azərbaycan türkləri ikinci yox, bəzən ən sonuncu sinif əhali kimi görülüb, xər baxışa məruz qalıblar, bir çox hüquqlardan məhrum edi-

rın müsbət nəticəsi olacaq:

"Necə ki, seçkilərdə də Azərbaycan türklərinin səsi onun qələbəsində mühüm rol oynadı, indi də xalq, az da olsa, öz hüquqlarının bərpa olunduğunu görəcək. Bu addımlar həm xalqın hüquqlarının təmi-

nə imkan yaradılıb.

Yadımdadır ki, rəhmətlik dayım aşiq idi və övladlarına türk adı qoymaq üçün hələ 40 il əvvəl nə qədər əziyyət çəkirdi, məhkəmələrdə süründürülürdü. Doğrudur, sonda istədiyinə nail oldu, amma təəssüfünə görə, uşağın artıq 2-3 yaşda ona şəxsiyyət vəsiqəsi verildi. Bu kimi mədəni faciələrə illərdir şahidlik edirik. Uşaqlıq dövründən bəri bu problem müxtəlif formalarda davam etdirilib və xalqımıza qarşı bu basqı hər zaman mövcud olub.

Son illərdə isə müəyyən yumşalmalar nəzərə çarpır. Xüsusilə də azərbaycanlı Məsud Pezeşkianın prezident seçilməsindən sonra insanların haqlı tələbləri və istəkləri artdı. Pezeşkian səslər verənlər də haqlı olaraq öz prezidentlərindən soylarına və köklərinə hörmət göstərilməsini tələb etdilər. Bu tələblərə uyğun olaraq həm ana dilində təhsilə icazə verilməsi, həm Azərbaycan mədəniyyət ocaqlarının açılması, həm Azərbaycan tarixi dərslərinin yenidən yazılması, həm də uşaqlara türk adlarının qoyulmasına icazə verilməsi gündəmə gəldi.

Pezeşkian da bu tələbləri bir çox hallarda müsbət qarşıladı, onların həlli üçün addımlar atdı, çıxışlar etdi. Son olaraq adlarla bağlı qəbul edilən qərar icra olunarsa, Cənubi Azərbaycanda milli oyanış və köklərə dönüş prosesi bir qədər də sürətlənəcək.

Doğrudur, molla rejiminə bağlı qüvvələr illərdir bu kimi qərarların qarşısını alır. İndi də, yəqin ki, müxtəlif bəhanə və uydurmalarla ən azından bu prosenin gecikdirilməsinə çalışacaqlar. Lakin məsələ ondadır ki, Pezeşkianın bu qərarı olduqca vacibdir. Arzumuz odur ki, o, verdiyi qərarların arxasında dayansın, haqlı tələbləri müdafiə etsin və qəbul olunan qərarların nəticəyə çatması üçün şəxsən özü nəzarətçi mövqeyində olsun".

Q Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Pezeşkiana yaraşan hərəkət - onun ana dili ilə bağlı göstəriş verməsi umulur

Tənzilə Rüstəmxanlı: "İranı xilas edəcək yeganə şans Pezeşkianıdır"
Sayman Aruz: "Pezeşkianın qərarı milli oyanışı sürətləndirə bilər"

larını görməzdən gələn hər hansı qüvvə ilə İran maraqlarını birləşdirir. Bunların hamısı İranın dövlət siyasətidir və türk dövlətlərinə qarşı yürüdülməli xəttin göstəricisidir.

Biz Dünya Azərbaycanlılarının Konqresi qurulanda da İranda yaşayan xalqların mübarizəsini gündəmə gətirdik. Onların ana dilində təhsil almaqları üçün yüz minlərlə insan mübarizə aparırdı. İranda bir məktəb, bir qəzet, bir mətbuat orqanının belə olmaması acı bir həqiqətdir. XXI əsrdə, çağdaş dünyada min illər öncəki idarə-

lif xalqlar tərəfindən qəbul edilir və sevilir. O, hələ seçilməzdən öncə seçki kampaniyasından Şəhriyardan Şeir oxumaqla Azərbaycan türklərinə münasibətini göstərmişdi. Burada yaşayan 35 milyondan çox türkün səsi onun üçün çox önəmli idi və o, bunu qazanmaq istəyirdi.

Demək istədiyim odur ki, Pezeşkianın bu addımı İranı fəlakətdən xilas edə bilər. İranın cəmi 200 minə yaxın erməni var, amma onların bütün hüquqları tanınıb: məktəbləri, mətbələri, erməni dilində qəzetləri mövcuddur, övladlarına rahat

liblər. Halbuki hər bir millətin öz övladına milli ad vermək haqqı var. Məsələn, rus valideyn övladına Məhəmməd adını qoymayacaq, rus adı seçəcək - bu, dünyanın hər yerində normal qəbul edilir.

İndi isə baxın, hansı şüurla kampaniya başladılar: "Balamın adı". Rəsmi şəkildə övladlarına öz millətinə uyğun ad vermək qadağan edilib".

Tənzilə Rüstəmxanlı hesab edir ki, Pezeşkianın Azərbaycan türklərinə qarşı yumşaq, sevgi dolu münasibəti və bu istiqamətdə atdığı addımla-

nına, həm də İran dövlətinin daxili siyasətinin toparlanmasına və dövlətin qorunmasına yönəlib. Qadağalar isə gec-tez üsyan gətirir".

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Güney Azərbaycan şöbəsinin rəhbəri Sayman Aruz bildirib:

"İllərdir ki, bu problem qarşısında dayanırıq. Təəssüf ki, uzun illərdir İranda türk adlarına qarşı qərəzli münasibət və ayrı-seçkilik nümayiş etdirilib. İnsanlara nə ana dillərində təhsil almağa icazə verilib, nə də öz köklərinə uyğun ad seçimi-

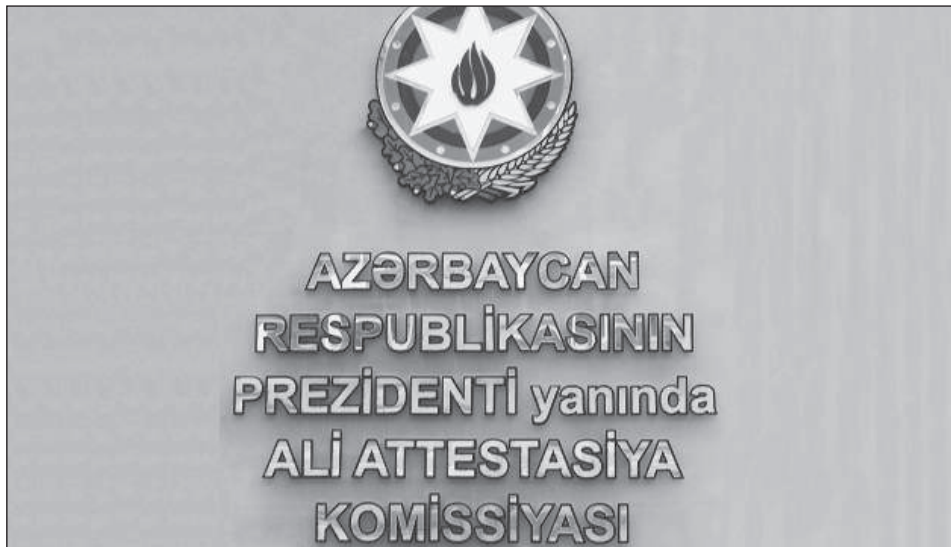
Elmlər doktoru 51 nəfər artdı - elm nə qazandı...

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası bu ilin I yarısında 285 nəfərə fəlsəfə doktoru, 51 nəfərə elmlər doktoru elmi dərəcəsi verildiyini açıqlayıb. Qeyd olunub ki, dövr ərzində 141 nəfərə fəlsəfə doktoru, 14 nəfərə isə elmlər doktoru adının verilməsindən imtina edilib.

Yada salmaq ki, "Elmi adlar verilməsi qaydası haqqında" əsasnaməyə edilən dəyişikliklərə əsasən, professor elmi adı almaq üçün şərtlər sərtləşdirilib.

"Dördüncü sənaye inqilabı"nın yaşandığı, rəqəmsal iqtisadiyyata sürətli keçidin baş verdiyi bir dövrdə nə üçün elmimiz qeyri-dəqiq və qeyri-iqtisadi meyillidir?

Bəzi mütəxəssislər qeyd edir ki, professor elmi adı al-

maq üçün şərtlərin sərtləşdirilməsində məqsəd, formal elmi dərəcə artımının qarşısını almaq və keyfiyyətli elmi nəticələr əldə etməkdir. Lakin qaydaların sərtləşdirilməsi təkbəşinə

elmi inkişafı təmin etmir.

Sənaye inqilabı, süni intellekt, robot texnologiyaları, biotexnologiya və rəqəmsal iqtisadiyyat qlobal elmi yarışın qaydalarını köklü şəkildə dəyi-

şib. Artıq elmi uğurlar yalnız nəzəri araşdırmalarla deyil, texnoloji yeniliklər, iqtisadi dəyər və tətbiq potensialı ilə ölçülür.

Bir çox ölkələrdə universi-

tetlər və tədqiqat mərkəzləri sənayə ilə sıx əməkdaşlıq edir, elmi nəticələr kommersiya layihələrinə çevrilir. Azərbaycanda isə hələ də elmi mövzuların böyük hissəsi real iqtisadi və texnoloji problemlərlə birləşməmişdir.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışan **təhsil eksperti Vüsal Kərimli** deyir ki, elminin niyə qeyri-dəqiq və qeyri-iqtisadi meyilli olması məsələsi var: "Burada əsas məqam ondan ibarətdir ki, artıq 2024-2025-ci tədris ilindən elmlər doktorluğu proqramına qəbul aparılmır. Yeni birmənalı olaraq yalnız fəlsəfə doktorluğu və digər elmi adların verilməsi müəyyən kriteriyalar və qaydaların tələblərinə uyğun şəkildə həyata keçirilir".

Ekspert qaydaların sərtləşdirildiyini düşünmədiyini bildirir: "Əslində bizim elmdə zəif tərəfimiz - elmin bir istiqaməti üzrə araşdırma aparmaq və dissertasiya yazmaq məsələsində yaranan problemlərdir. Burada əsas çağırış odur ki, əgər biz elmdə doğrudan da dəqiq nəticələr əldə etmək istəyiriksə, dissertasiya mövzularının interdisiplinar, yeni fən-

lərərası əlaqələr əsasında yazılması və müdafiə edilməsi daha məqsədəuyğun olardı.

Digər bir məsələ odur ki, bizim elminiz, sözün əsl mənasında, "yaşlanıb". Yeni nəslin elmə marağı əvvəlki qədər deyil. Bunun səbəblərindən biri də maliyyə məsələləridir - insanlar elm sahəsinə meyilli deyillər. Mən hesab edirəm ki, bu problemin aradan qaldırılması üçün dissertasiya mövzularının təsdiqi və digər əlaqəli proseslərin Elm və Təhsil Nazirliyi yanında Elm və Ali Təhsil Agentliyinin səlahiyyətinə verilməsi məqsədəuyğun olardı. Belə olarsa, proses daha düzgün və adekvat idarə edilə bilər".

V.Kərimli qeyd edir ki, elmdə nailiyyət qazanmaq istəyiriksə, elmi layihələrin dəstəklənməsi, qrantların verilməsi işi daha da genişləndirilməlidir: "Bu məsələdə daha verimli və faydalı olmaq üçün prosesləri peşəkar şəkildə idarə etməli, qaydaları daha aydın və konkret tərtib etməliyik. Bu halda elmə yanaşmamız daha sistemli və effektiv olacaq".

Q Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Qırğızıstandan olan əmək miqrantları ölkə daxilində işləmək üçün vətənlərinə qayıtmalıdır. Belə bir çağırışı ölkənin Dövlət Milli Təhlükəsizlik Komitəsinin rəhbəri Kamçibek Taşiyev edib.

vadılığı, aşbazlıq, manikür, santexnika, mühasibatlıq, elektrik və qaynaq işləri üzrə kurslar fəaliyyət göstərir.

2020-2024-cü illərdə miqrantların geri dönüşündə artım müşahidə olunub. 2023-cü ildə vətənə dönmələrin sayı əvvəlki ilə müqayisədə 85% ar-

tərkib hissəsi kimi dəyərləndirilir.

Bu arada Rusiya ilə Şimali Koreya arasında əmək miqrasiyası sahəsində formalaşan əməkdaşlıq beynəlxalq hüquq və insan hüquqları kontekstində ciddi narahatlıqlar doğurur. Belə ki, bu

lər. O, "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, əgər Rusiyada miqrantlar üçün vəziyyət dözülməz həddə çatarsa və sıxışdırılma başlasa, onlar istənilən an vətənə dönmə hüququna malikdirlər.

"Nəzərə almaq lazımdır ki, Rusiyada yaşayan azər-

"Bir sinifdə iki miqrant övladı olmaz" - Rusiyada nasist təşəbbüsü

Rusiyalı deputatlar ölkə məktəblərində bir sinifdə bir nəfərdən artıq miqrant uşağın təhsil almasının qadağan olunmasını təklif ediblər.

APA-nın xəbərinə görə, bu barədə Rusiya təhsil naziri Sergey Kravtsova ünvanlanan müraciətdə qeyd olunub.

Müraciətdə nazirdən təklifin məqsəduyğunluğunu qiymətləndirməsi və dəstəklədiyi halda Təhsil Nazirliyinin müvafiq departamentlərinə qanunvericiliyə dəyişiklik layihəsinin hazırlanması tapşırığının verilməsi xahiş olunub.

Xatırladaq ki, Dövlət Dumasına həmçinin Rusiyada miqrant uşaqların məktəblərdə pulsuz təhsil almasının qadağan edilməsini və yalnız ödənişli əsaslarla təhsil imkanının tətbiqini nəzərdə tutan qanun layihəsi təqdim edilib.

"1 saata ölməsən, yenə vuracam" - 27 yaşlı Aynur 11 il həbsdə qalacaq...

2 uşaq anası olan Aynur Nağıyeva 11 il 3 ay həbs cəzası alıb. 27 yaşlı Aynur ərin öldürməyə cəhdə ittiham olunaraq həbs edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, hadisə ötən ilin avqustunda Bakının Nizami rayonu ərazisində yerləşən mənzillərdən birində baş verib. Aynur həyat yoldaşı Sakit Nağıyevə 9 bıçaq zərbəsi vurub.

Qadın məhkəmədə bıçağa əri içkili olduğu və evə gec gəldiyi üçün əl atdığını etiraf etsə də, özünü təqsirli bilməyib. Qadın deyib ki, hadisəni qısqancılıq zəminində törədib:

"Mən 9 bıçaq vurmuşam, heç biri 1 santimetrdən artıq daxilə nüfuz etməyib. Mən onun dəfələri xəyanətini, başqa qadınlarla danışığını tutmuşdum. Onun telefonuna format verəndə başqa qadınla səs yazısını gördüm. 4 uşağa baxırdım. İkisi öz uşağımdır. İkisi də qayınımın uşağı. Qayınımın arvadı rəhmətə gətirdiyi üçün uşaqlarına mən baxırdım.

Hadisə olan gecə evə gec gəldi. Dedi ki, mənə çay gətir. Dedim, kimin yanından gəlirsən, get o da sənə çay gətirsin. Bu zaman dalaşdıq, çıxdı getdi, təzədən araqlıq gətirdi. Ondan sonra bu hadisə baş verdi".

Müttəhim baş verənlərdən cana doydığını deyib: "Mən boğaza yığılmışdım. Onu gecə saat 3-də telefonla oynayarkən vurdum. Müstəntiq ittiham aktında mənə layiq olmayan şeylər yazıb".

Aynur 2015-ci ildə ailə qurmaq istədiklərini, lakin o zaman bu gün zərərçəkən skamyasına əyləşən Sakit Nağıyevin həbs olunması səbəbindən evliliklərinin 2017-ci ilə qədər təxirə salındığını bildirib.

Sakit Nağıyev məhkəmədə həyat yoldaşından şikayətçi olmadığını, azyaşlı övladlarının olmasının nəzərə alınmasını xahiş edib.

Zərərçəkmiş Sakit bildirib ki, ev alqı-satqısı ilə məşğul olduğu üçün telefonda çox adamla danışır. Danışdığı şəxslər arasında qadınlar da olduğu üçün Aynur onu qısqarmış.

İstintaq zamanı ortaya çıxan başqa təfərrüatlar da olub. Aynur istintaq zamanı ərin öldürmək niyyətinin olmadığını desə də, ilk ifadəsində cinayəti etiraf edib. Həmçinin onun hadisədən sonra telefonunda olan bir nömrəyə mesaj yazaraq Sakiti vurduğunu deyib. Aynurun da başqa bir şəxsle münasibətinin olduğu müəyyən edilib.

Sakit istintaqda ifadə verən zaman Aynurun onu ilk dəfə yatdığı yerdə vurduğunu deyib. O bildirib ki, ilk bıçaq zərbəsindən sonra ayılıb, nə baş verdiyini aydınlaşdırmaq istəyib. Bu zaman Aynur ona bir neçə zərbə də vurub. Aynur Sakite "1 saata ölməsən, yenə vuracam" deyərək başının üstündə dayanıb. Sonra isə bloka çıxaraq pilləkənlərdə oturub. Bir az sonra peşman olan Aynur Sakitin telefonunu özünə verib. Sakit təcili yardıma zəng edərək kömək istəyib.

Aynur Nağıyevaya qarşı Cinayət Məcəlləsinin 29, 120.2.9-cu (təqsirkar şəxs üçün aşkar surətdə köməkətsiz vəziyyətdə olan adamı öldürməyə cəhd) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb. Hökmə əsasən Aynur 11 il 3 ay həbs cəzası alıb.

İ. MURADOV,
Musavat.com

Qırğızıstan miqrantları geri çağırır - sıra Azərbaycanda

Ölkəmizdə əmək bazarında təlatüm gözlənilir

"Vətəndaşlarımız xarici ölkədə pul qazanmaq, miqrant olmaq üçün gedirlər. Onlar geri qayıtmalıdır. Prezident çıxışlarının birində demişdi ki, biz miqrantları qaytaracağıq. Vaxt yetişib. Miqrantlar tikintidə işləyər, xüsusi texnika işləyər, xalqa xidmət edə bilirlər", - Taşiyev deyib. Onun sözlərinə görə, ölkədə kəskin işçi çatışmazlığı yaşanır. Təkcə Narın rayonunda 127 obyekt tikilir.

Qırğızıstan vətəndaşlarının işləmək üçün gətirdiyi əsas ölkə hələ də Rusiyadır. Müxtəlif hesablamalara görə, hazırda Rusiya Federasiyasında 300 mindən 600 minədək qırğız vətəndaş işləyir.

Xatırladaq ki, Qırğızıstan Əmək və Miqrasiya Nazirliyinin 2025-ci ilin fevralında yaydığı məlumata əsasən, ölkə üzrə 63305 vakansiya mövcuddur. Bununla yanaşı, 49800 nəfər rəsmi işsiz kimi qeydiyyatda alınıb və 12246 nəfər aktiv şəkildə iş axtarır. Dövlət bu məqsədlə müxtəlif ixtisasartırma və peşə təlimləri təşkil edir. Kompüter sa-

tib. Xüsusilə Oş, Çüy və Batken bölgələrində bu tendensiya daha qabarıq şəkildə nəzərə çarpır. Maraqlıdır ki, geri dönmələrin təkrar miqrasiya etmək niyyəti də əhəmiyyətli dərəcədə azalıb. Lakin eyni zamanda bəzi vətəndaşlar Rusiya əvəzinə yeni miqrasiya istiqamətləri axtarırlar. 2020-dən 2024-cü ilin aprel ayına qədər 128000-dən çox qırğız miqrant geri dönüb və onların 88%-i Rusiyadan qayıdandır. Bununla belə, onların əhəmiyyətli bir hissəsi Qərbi Avropa və Asiya ölkələrində yeni iş imkanları axtarmağa üstünlük verir. Ən çox üstünlük verilən ölkələr sırasındadır Böyük Britaniya, Almaniya, Polşa, Slovakiya, İtaliya, BƏƏ və Cənubi Koreya yer alır. 2024-cü ildə "Vətəndaşların Xaricdə İşlə Təminatı Mərkəzi" 20000-dən çox vətəndaşın digər ölkələrdə qanuni işlə təmin olunmasına yardım edib. Bu proses dövlətin miqrasiya siyasətində alternativ bazarlara yönəlmək strategiyasının

günərdə BBC tərəfindən aparılan araşdırmada bildirilir ki, Rusiya ərazisində çalışan Şimali Koreyadan olan on minlərlə işçi "qul şəraitində" işlədilir-gündə 18 saat, həftənin yeddi gününü, ciddi nəzarət altında və təhlükəli şəraitdə. New York Post tərəfindən dərc olunan məlumatda qeyd olunur ki, bu işçilər maaşlarının böyük hissəsini özləri deyil, birbaşa Pxenyana-Şimali Koreya hökumətinə ötürməyə məcbur edirlər. Bu fakt bir tərəfdən Rusiya üçün əmək qüvvəsi çatışmazlığının qısamüddətli həllinə xidmət etsə də, digər tərəfdən, beynəlxalq əmək standartlarının pozulması və insan ləyaqətinin tapdanması kimi qiymətləndirilə bilər. Bu hal eyni zamanda Rusiyanın miqrasiya siyasətində şəffaflıq və hesabatlılıq problemlərini də üzə çıxarır.

Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin icraçı direktoru Sahib Məmmədov hesab edir ki, miqrantların qayıdışı əmək bazarında gərginliyi bir qədər də artırma-
baycanlılar arasında və-təndəşliq almış şəxslər çoxdur. Onların vətəndaşlıqdan xaric edilməsi halında yenidən Azərbaycan vətəndaşlığını bərpa etmək üçün ən azı 1 il gözləməlidirlər. Çox çətin vəziyyət yaranıb. Hesab edirəm ki, məhz vətəndaşlıq məsələsi ilə bağlı əlavə tədbirlərin görülməsinə ehtiyac var. Miqrantların vəziyyəti isə bəllidir. Onlar işləmək üçün getdikləri üçün hər zaman geri qayıda bilirlər. Lakin qayıtdıqdan sonra işlə təminat məsələsi var. Bu isə hər zaman mümkün olmur. Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin aktiv məşğulluq proqramları var. Lakin xüsusilə regionlarda işlə təminat məsələsində çətinliklər mövcuddur. Zərurət yaranarsa, dövlət hər zaman olduğu kimi, vətəndaşların qayğısına qalacaq".

Xatırladaq ki, avqustun 11-də Rusiyanın Sverdlovsk vilayətindən 30-dan çox azərbaycanlı deportasiya olunub. Rusiyanın Federal Məhkəmə İcraçıları Xidmətinin hesabatında həmçinin bildirilib ki, yanvar-iyul ayından vilayətdən təxminən 1000 qanunsuz miqrant çıxarılıb. Onların əksəriyyətini Mərkəzi Asiya ölkələrinin (Tacikistan, Özbəkistan, Qırğızıstan) vətəndaşları təşkil edir. Deportasiya edilənlərin siyahısında həmçinin 33 azərbaycanlı var.

Qurumun məlumatına görə, onlar Rusiyaya işləməyə gəliblər, lakin ölkə ərazisində qanuni əsaslar olmadan qalıblar.

■ NİGAR HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

Pensiya ödənişləri niyə artıb?

Dövlət Sosial Müdafiə Fondunun məlumatına görə, bu ilin ilk 7 ayında pensiya ödənişlərinə ötən ilin uyğun dövrü ilə müqayisədə 10 faiz çox vəsait ayrılıb. Bu o deməkdir ki, 367 milyon manat çox olmaqla həmin müddətdə pensiyaların verilməsinə 4 milyard 142 milyon manat xərclənib.

Pensiya ödənişləri niyə artıb?

Musavat.com bildirir ki, **millət vəkili, iqtisadçı alim Vüqar Bayramov** məsələyə bu cür şərh verib:

“Pensiya ödənişlərindəki artım daha çox 2025-ci ildə 5-ci sosial paketin tətbiqi ilə bağlıdır. Belə ki, sosial paket çərçivəsində bu ilin əvvəlindən etibarən bütün növ əmək pensiyaları 8,1 faiz indeksləşdirilərək artırılıb. Eyni zamanda bu ilin fevralın 1-dən minimum pensiya 14,3 faiz artımla 320 manata çatdırılıb. Bunlar isə pensiya xərclərinə birbaşa təsir göstərib.

Pensiya artımları 1.1 milyon vətəndaşımızı əhatə edib. Bu baxımdan bu qərarlar ümumi pensiya ayrımlarının artmasına səbəb olub.

Digər tərəfdən, bu ilin geridə qalan aylarında pensiya təyinatları da davam etdirilib. Yeni pensiya təyinatları dövlət büdcəsindən bu istiqamətə əlavə vəsait ayrılması anlamına gəlir. Həmin müddətdə 27 min pensiya təyinatı e-sistem üzərindən proaktiv qaydada həyata keçirilib. Qeyd edək ki, bu aralıqda 94 min 200 nəfərdən çox şəxsə proaktiv qaydada sosial müavinət və təqaüd təyin olunub. Bu isə prosesin elektronlaşmasından və qərarların çevik qəbulundan xəbər verir.

2025-ci ildə Azərbaycanın dövlət büdcəsinin sosial xərcləri 16,9 milyard manat təşkil edəcək. Sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri isə 4,8 milyard manatdır. Bu isə 2025-ci ildə sosial istiqamətə, o cümlədən pensiya ödənişlərinə daha çox vəsaitin ayrılması deməkdir”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Azərbaycandan Ukraynaya nə göndərilib?

Göndərilən humanitar yükün tərkibi açıqlanıb

Humanitar yükün tərkibinə ümumilikdə 90 min metrə qədər elektrik kabelləri və naqillər, eyni zamanda 25 ədəd generator və 7 dəst transformator daxildir.

Trend xəbər verir ki, bunu Energetika Nazirliyinin mətbuat katibi Cahid Mikayılov Azərbaycandan Ukraynaya humanitar yardım göndərilməsi ilə bağlı jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O bildirib ki, avadanlıqların göndərilməsində məqsəd Ukraynada davam edən müharibədən zərər çəkən ərazilərin elektrik enerjisi ilə təchizatının bərpasına dəstək göstərilməsindən ibarətdir:

“10 TIR-dan ibarət humanitar yardım bu gün yola salınır. 2 həftə ərzində yüklərin Ukraynaya çatdırılması gözlənilir.

Ukrayna tərəfinin müraciəti əsasında təşkil edilən və ümumi dəyəri 2 milyon ABŞ dolları olan avadanlıqların növbəti hissəsi də əlavə 9 TIR vasitəsilə yola salınacaq.

Avadanlıqlar Azərbaycanda istehsal olunub”.

Bakı və İrəvan barışır, bəs azərbaycanlılarla ermənilər?

Rasim Balayev: “Erməni xalqı ilə barışq, hələ ki, mümkün görünür”

Qulu Məhərrəmli: “30 illik düşmənçilik unudulmur, amma sülh yeganə alternativdir”

Aydın Xan Əbilov: “Borçalı nümunəsi Ermənistan üçün də tətbiq oluna bilər”

Azərbaycanla Ermənistan arasında paraflanmış sülh sazişi mətnində maddələrdən biri də odur ki, tərəflər dözümsüzlük, irqi nifrət və ayrı-seçkilik, separatizm, zorakı ekstremizm və terrorizmin bütün təzahürlərini pisləyirlər və özlərinin müvafiq yurisdiksiyaları çərçivəsində bu hallarla mübarizə aparacaqlar və özlərinin bununla bağlı müvafiq beynəlxalq öhdəliklərinə əməl edəcəklər. Amma iki xalqın barışığı, düşmənçiliyin aradan qalxması problem olaraq qalmaqdadır.

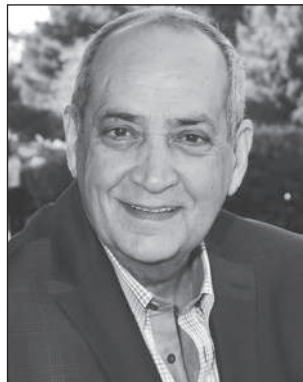
Dövlətlər arasında yekun sülh müqaviləsi bağlansa belə, azərbaycanlılarla ermənilərin sülhü, barışığı real görünür. Çünki ortada böyük nifrət, düşmənçilik var. Ermənilər tarix boyu soyqırımını, qətlamlar törədiblər.

Eynilə onlar da azərbaycanlılara qarşı nifrət aşılayır, türklərin onları genosidə məruz qoyduğunu iddia edir, antiterror əməliyyatından sonra isə guya ermənilərin Qarabağdan qovulduğunu car çəkirlər. O baxımdan iki xalq barışığa hazır görünür. Halbuki “Tramp yolu” açılırsa, gediş-gəliş olacaq, habelə sülh mətnində diplomatik əlaqələrin qurulması yer alır.

Bəs xalqların barışığı olacaqmı, yoxsa ermənilərlə dinc, yanaşı və məsafəli qonşuluq daha yaxşıdır? Bu yöndə ziyallılar, hər iki tərəfdən elm, incəsənət adamları “xalq diplomatiyası”na başlaya bilərmiz?

Xalq artisti Rasim Balayev “Yeni Məşavət”ə açıqlamasında qeyd edib:

“Uzun müddət Azərbaycan və erməni xalqları arasında tam barışığın əldə olunması çətin görünür. Buna əsas səbəb Ermənistanın Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi tarixi ədalətsizliklər, işğal, etnik təmizləmə və soyqırım kimi ağır cinayətlərdir. Bu hadisələr nəticəsində yaranmış dərin yaralar və xalqımızın yaddaşında qalmış faciələr hələ də sağalmayıb. Ona görə də, qarşı tərəfin törətdikləri

ni unutmaq və onları bağışlamaq hazırkı mərhələdə mümkün deyil”.

Teletənqidçi, filologiya elmləri doktoru, BDU-nun professoru Qulu Məhərrəmli qeyd edib:

“Öncə onu vurğulamaq istərdim ki, Vaşinqton görüşü tərəflərin sülhə doğru can atmasının göstəricisidir. Həm Azərbaycan, həm də Ermənistan rəhbərliyinin siyasi iradə nümayiş etdirərək sülh haqqında ümumi bəyanat qəbul etməsi və bunu bütün dünyanın gözü qarşısında etməsi ciddi tarixi əhəmiyyət daşıyan hadisədir.

Təbii ki, bu bəyanatın qəbul olunması və sülh sazişi mətninin hazırlanması tərəflər arasında düşmənçiliyin aradan qaldırılmasını təmin edən müddəaları ehtiva etsə də, hələ tam barışığın anlamına gəlmir. 30 ildən çox davam edən münaqişə və ondan əvvəl mövcud olan tarixi hadisələr insanların qəlbində dərin yaralar açıb. Son 35 ildə törədilən qətlamlar, vəhşiliklər, yandırılmış kəndlər, qətlə yetirilmiş minlərlə insan - tarix heç vaxt unutmamalıdır. Xocalı, Başlıbel, Malibeyli, Quşçu və digər hadisələr yaddan çıxarıla bilməz, çünki onlar haqqında yazılır, yeni nəsillərə çatdırılır və bu, tarixi faktlardır.

Lakin tarixi təcrübə göstərir ki, sülhdən başqa heç bir alternativ yoxdur. Yəni həm Azərbaycanda, həm də Ermənistanda bu həqiqətin dərk edilməsi və qəbul olunması çox önəmlidir”.

İctimai və mədəniyyət xadimi, Yeni Yazarlar və Sənətkilər İctimai Birliyinin sədri, yazıçı-kulturoloq Aydın Xan Əbilov isə bir zamanlar “xalq diplomatiyası” adı altında müəyyən münasibətlər qurulduğunu xatırladı: “Bir çox ziyalılar, tanınmış şəxslər erməni tərəfindən Azərbaycana gəlmişdi, eyni zamanda Azərbaycan ziyalıları, tanınmışları Ermənistanla, xüsusilə də özlərinin vətəni saydıqları Qərbi Azərbaycana səfər etdilər. Nə dünya dağıldı, nə də böyük problemlər yaranmışdı.

Əlbəttə, məişət zəminində işi-gücü olmayan, boş-boş danışan, nifrəti və ayrı-seçkiliyi siyasi alət kimi qəbul edən şəxslərin etirazları oldu. Hətta xatırlayıram ki, Bakıda aeroportda bir nəfər özünü saxlaya bilməyib Ermənistandan gələn erməni vətəndaşına şillə vurmışdı. Və ya Avropa Oyunlarında erməni idmançısı stadionda daxil olanda gurultulu uğultu səsləndi, amma cənab Prezidentimizin bir jesti ilə həmin uğultu alqışlara çevrildi. Əslində bunlar çox maraqlı detallardır.

Ermənistandan gələn məşhur aktyorlar və ziyalılar Azərbaycanla bağlı çox müsbət çıxışlar etdilər. Həm erməni, həm də Azərbaycan cəmiyyətində sağlam düşüncəli insanlar var ki, onlar bundan sonra ayrır-seçkiliyə, müharibəyə və dağıntılara yol verməyin tərəfdarı deyillər. Çünki 30 illik işğal, münaqişə və müharibə çox ailələri məhv et-

di, təbiətə dəhşətli ziyan vuruldu. Torpaqlarımız işğal altında olduğu dövrdə ocaqlar dağıdıldı, torpaqlar mina ilə zibilləndi.

Bütün bunların qarşısını almaq üçün, əlbəttə ki, biz sülh çağırışı etməliyik. Həm Azərbaycan, həm də Ermənistan gəncləri bundan sonra sülh mühitində yaşamağı özlərinə bir həyat prinsipi kimi qəbul etməlidirlər. Onsuz da bütün müharibələrin sonu sülh ilə nəticələnir - ən böyük dağıntılı müharibələrdən tutmuş, kiçik məhəllə münaqişələrinə qədər”.

Aydın Xan Əbilov qeyd edib ki, bununla bağlı Azərbaycanın bir Borçalı nümunəsi var:

“Bir zamanlar Gürcüstanda Borçalı bölgəsi az qala boşalmışdı, amma Ümummilli Lider Heydər Əliyev və Prezident İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində Gürcüstanda çox böyük iqtisadi layihələr həyata keçirildi və indi gürcülər azərbaycanlıların başçılığı ilə birgə yaşayırlar. Biz bunu Ermənistanda da edə bilərik. Azərbaycan kapitalı və ermənilərin bacarığı Ermənistandakı iqtisadiyyatı sürətlə inkişaf etdirə bilər. Bu zaman üç Qafqaz ölkəsi Avropa Birliyi modelinə bənzər mini “Qafqaz Birliyi” formasında birləşə bilər və gələcəkdə bunun xeyrini görəəcəyik. Əgər insanlar bu nəticəni görsələr, keçmişdəki hər şey yaddan çıxacaq”.

□ **Xalidə GƏRAY,**
“Yeni Məşavət”

Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil Agentliyi məktəblərə konkret satış məntəqələrində valideynləri məktəbli forması almağa məcbur etməyi qadağan edib. Agentlik xəbərlədi ki, “Dövlət ümumi təhsil müəssisələrinin təhsilalanların vahid geyim formasının təsviri”nin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2022-ci il 17 mart tarixli qərarına əsasən, ümumi təhsil müəssisələrində vahid geyim formasının dörd növündən birindən istifadə olunur.

2022-ci ildə hər bir ümumi təhsil müəssisəsinin Pedaqoji Şurası təklif olunan dörd məktəbli forması növündən birini seçib: “Xüsusilə də övladları birinci sinfə gedəcək valideynlər Agentliyin “Çağrı mərkəzi”nə və yerli şöbələrinə zəng etməklə, eləcə də birbaşa məktəbin özü ilə əlaqə saxlayaraq məktəblərdə geyindikləri vahid forma haqqında ətraflı məlumat ala bilərlər. Xüsusi qeyd etmək istədik ki, məktəbli formasının alınması pulsuzdur. Valideynlərin bilərəkdən hər hansı satış məntəqəsinə yönləndirilməsi yolverilməzdir. Bununla bağlı Agentliyin yerli bölmələrinə və tabeliyindəki qurumlara müvafiq tapşırıqlar verilib. Məktəbli forması ilə bağlı hər hansı sual və ya problem yaranarsa, valideynlər agentliyin “Çağrı mərkəzi”nə müraciət edə bilərlər”, - agentlikdən bildirilib.

Qeyd edək ki, ötən il bəzi orta ümumtəhsil məktəblərində valideynlərə müəyyən təzyiqlər göstərilərək konkret məktəbli formalarının satıldığı mağazalardan alış-veriş etməyə yönləndirmələr edilmişdi. Bu cür hallar valideynlərin seçim azadlığının məhdudlaşdırılması, formaların keyfiyyəti və qiyməti ilə bağlı narazılıqlar yaratmış, geniş ictimai müzakirələrə səbəb olmuşdu. Valideynlər, xüsusilə aztəminatlı ailələr, bu istiqamətdə yaradılan məcburiyyətin maddi yükü artırdığını və alternativ seçim imkanlarının rəsmən və ya qeyri-rəsmi şəkildə məhdudlaşdırıldığını qeyd etmişdilər.

Ekspert Malvina Amirova mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bu qərarı müsbət addım kimi dəyərləndirib: “Məktəbəqədər və Ümumi Təhsil Agentliyi valideynləri məcburi şəkildə müəyyən satış yerlərinə yönləndirməyi qadağan edib, bu, həm seçim azadlığı verir, həm də əlavə xərclərin qarşısını alır. Əvvəllər də belə idi, bir dəfə forma alınırdı, uşaq böyüyəndə isə yenisi alınırdı. Amma son illərdə təhsil müəssisələri hər il yeni forma tələbi ilə çıxış edirdi, bu isə həm vali-

ucuzdur, əlçatandır. Yalnız bizim mağazalarda satılır. Məsələn, jeketlərdə 10 manat endirim olub, əvvəllər jeketlər 30 manat idi, indi 20 manatdır. Şalvar və əteklərdə 5 manat endirim var. Yeni tariffə əsasən, həm oğlan, həm də qız

olunan 26-54 ölçüdə böyük (56, 58, 60) ölçülü geyimlər əlavə parça serfiyyatına görə standart qiymətə 5 manat əlavə olunmaqla satılır: “Bütün geyimlər “Bakı Tikiş Evi”nin rəsmi satış mərkəzlərində təqdim olunur. Valideynlər inter-

ymlərin materialları isə Türkiyə və Belarusdan gətirilir. Məhsul sertifikatlıdır və keyfiyyətinə tam zəmanət verilir.

Valideynlərə xəbərdarlıq edirik ki, mənsəyi məlum olmayan, sertifikatsız və təsadüfi sa-

edir. Burada qısaqol köynəklər 18, uzunqol köynəklər 19 manatdır. Şalvarların qiyməti 32 manatdan başlayaraq 45 manata qədər dəyişir. Əteklər 30-40 manat arasında, jeketlər isə 30-35 manat civarındadır.

Dərs ilinə 1 ay qaldı: məktəbli forması ilə bağlı qadağa - REPORTAJ

BTE məktəbli geyimlərinin qiymətini endirdi, bəs mağazalarda vəziyyət necədir?

tiş mərkəzlərindən məktəbli forması almasınlar. Belə geyimlər uşaqlar üçün sağlamlıq baxımından təhlükəli olar bilər ki, bu da dəri xəstəliklərinə və digər problemlərə səbəb ola bilər”.

Bununla belə, bəzi valideynlər BTE-nin də geyimlərinin tez sıradan çıxdığını əsas gətirərək digər mağazalardan alış-veriş etdiklərini deyirlər. Nəzərə alsaq ki, yeni dərs ilinə sayılı günlər qalıb. Payız yaxınlaşdıqca məktəbli geyimlərinə olan tələbat da artır. Bu il valideynləri ən çox maraqlandıran sual isə geyimlərin qiymətidir. Ötən il məktəbli formalarının baha olması narazılıqlara səbəb olmuşdu. **Görəsən, bu il vəziyyət necədir? BTE-nin qiymətləri aşağı salması digər mağazalara da təsir edəcəkmi?**

Bu suallara cavab tapmaq üçün bir neçə mağazanı gəzərək qiymətlərlə yerində tanış olduq. “Neftçilər” metrostansiyası yaxınlığında yerləşən mağazalarda olduq. Müşahidələrə ilk olaraq “Pumba Kids” mağazasından başladıq. Burada məktəbli geyimlərinin çeşidi genişdir. Satıcı deyir ki, 4-5 yaşdan tutmuş 17-18 yaşlı uşaqlara, hətta 55-60 kiloqram çəkiyə qədər olanlar üçün də ölçülər var. Qiymətlər də nisbətən əlçatandır. Məsələn, məktəb koftaları 9.99 manatdan, şalvar və əteklər 19.90 manatdan başlayır. Jiletlər 22.80, jeketlər isə 27.80 manat

Ayaqqabılar da 25-30 manat arası dəyişir. Satıcının sözlərinə görə, ötən illə müqayisədə heç bir artım olmayıb: “Gömrük xərclərimiz artsa da, qiymətləri dəyişməmişik”.

Müşahidələrimizi “Buratino” mağazasında davam etdiririk. Satıcı bildirir ki, burada əsasən Çin istehsalı məktəbli geyimləri satılır. Onun sözlərinə görə, bu il bəzi məhsullarda qiymətlərdə endirimlər var. Məsələn, köynəklər 7.90 manatdan başlayır və keyfiyyətindən asılı olaraq 16.30 manata qədər yüksəlir. Əteklərin qiyməti 22.90 manatdır, lakin endirimdə olan modellər 14.90 manata da tapıla bilər. Şalvarlar ölçüsünə və modelinə görə 25.20 və 32.90 manat arasında dəyişir. Jeketlər isə 9.90 manatdan başlayaraq 25 manata qədərdir.

Beləliklə, müşahidələr göstərir ki, bu il məktəbli geyimləri bazarındakı hər bütçəyə uyğun seçim tapmaq mümkündür. Qiymətlər mağazadan mağazaya dəyişsə də, ötən illə müqayisədə ya sabit qalıb, ya da müəyyən endirimlər edilib. Seçim isə valideynlərin həm keyfiyyət, həm də bütçə balansına əsaslanır.

Araşdırmalar göstərir ki, bu il məktəbli geyimlərinin qiymətləri ötən illə müqayisədə ya sabit qalıb, ya da bəzi mağazalarda müəyyən endirimlər edilib. Qiymətlər mağazaların satış strategiyasından, məhsulun is-

deynlərin cibinə zərər vururdu, həm də əlavə stres yaradırdı. Nəhayət, bu məsələdə düzəliş edildi. Artıq bir dəfə alınan forma ən azı iki il istifadə oluna biləcək. Bu, ailələr üçün həm maddi, həm də təşkilati rahatlıq deməkdir. Həqiqətən də təqdirəlayiq addımdır. Ümid edirik ki, bu qayda dəyişməz qalacaq və valideynlər artıq bu mövzuda rahat nəfəs ala biləcək. Təhsil yalnız dərslərlə deyil,

valideyn və şagird məmnuniyyəti ilə də güclənir”.

Onu da nəzərə çatdıraq ki, bu il məktəbli geyimlərinin qiymətləri aşağı endirilib. Bizimlə söhbətində “**Bakı Tikiş Evi**” **ASC-nin satış üzrə müdiri Etibar Əzimov** qeyd edib ki, məktəbli formalarının qiyməti orta hesabla 20-30 faiz aşağı salınıb. Onun sözlərinə görə, qiymət dəyişikliyi beş əsas məhsul üzrə edilib. Qiymətlər

məktəbliləri üçün qısaqol polo köynəklərin qiyməti 8 manat, uzunqol polo köynəklər 10 manat, şalvar və əteklər 15 manat müəyyənləşdirilib. Müqayisə üçün deyim ki, 2024-cü ildə bu məhsulların qiyməti daha yüksək idi. Ötən il qısaqol polo köynək 12 manat, uzunqol polo köynək 12 manat, şalvar və ətek 20 manat, jeket də qeyd etdiyim kimi 30 manata satılırdı. standart ölçü hesab

net üzərindən özlərinə yaxın satış məntəqələrini müəyyən edərək məktəbli formalarını rahat şəkildə əldə edə bilərlər. Satılan bütün formalar 1 il zəmanətlə təklif olunur”.

E.Əzimov deyib ki, Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən, məktəbli köynəkləri 100 faiz pambıqdan hazırlanıb: “Köynəklər üçün nəzərdə tutulmuş parça Özbəkistandan, digər ge-

dan təqdim olunur. Satıcı onu da əlavə edib ki, qiymətlər ötən illə nisbətən xeyli aşağı salınıb: “BTE-nin qiymətləri endirməsi ilə bağlı deyil. Biz özümüz vaxtaşın endirim kampaniyaları edirik”.

Yaxınlıqda yerləşən digər bir geyim mağazasında isə qiymətlər daha yüksəkdir. Satıcı qeyd edir ki, malların hamısı Türkiyədən gətirilir, keyfiyyətlidir və bu, qiymətlərə də təsir

təhsal ölkəsindən və keyfiyyətindən asılı olaraq dəyişir. Çin istehsalı olan məhsullar nisbətən ucuz olsa da, Türkiyə istehsalı olanlar daha baha və keyfiyyətli kimi təqdim olunur. Valideynlər isə seçim zamanı həm bütçələrini, həm də keyfiyyəti nəzərə almağa çalışırlar.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
Fotolar müəllifindir,
“Yeni Müsavat”

ÜSAVAT

Son səhifə

N 142 (8752) 14 avqust 2025

Saçlarını gözellik salonunda yuduzduranları bunlar gözləyir

Gözellik salonlarında və bərbərlərdə saç yumağın sağlamlıq risklərinə səbəb ola biləcəyi açıqlanıb.

Westminster Universitetinin nevroloqu Maria Aşıoti "gözellik salonu insult sindromu" (BPSS) adlanan nadir, lakin təhlükəli vəziyyət barədə xəbərdarlıq edib.

Mütəxəssisin sözlərinə görə, bu sindrom saç yuyularkən boynun həddindən artıq arxaya əyilməsi və dönməsi nəticəsində baş verir. Bu zaman boynudakı əsas damarlar sıxılır, beyin qan dövranı pozulur və insult riski yaranır.

BPSS adətən 50 yaşdan yuxarı qadınlarda daha çox müşahidə olunur. Boyun artriti, damar daralması və ya sümüklərdə çıxıntılar olan şəxslər risk qrupuna daxildir. Lakin sağlam insanlarda da nadir hallarda belə hal baş verə bilər.

Xəstəliyin ilkin əlamətləri boyun ağrısı, başgicəllənmə və halsızlıqdır. Daha sonra isə uzun sallanması, bədənə bir tərəfində zəiflik və nitq pozuntuları kimi tipik insult simptomları ortaya çıxa bilər.

Aşıoti bildirib ki, riskin azaldılması üçün saç yuyularkən boynun çox arxaya əyilməsinə imkan verməmək, dəsmal və ya yastıqla dəstək qoymaq, narahatlıq hiss olunarsa mövqeyi dəyişmək tövsiyə olunur.

Qeyd edək ki, BPSS çox nadir hallarda rast gəlinir, lakin vaxtında müəyyən edilmədikdə ağır nəticələrə səbəb ola bilər.

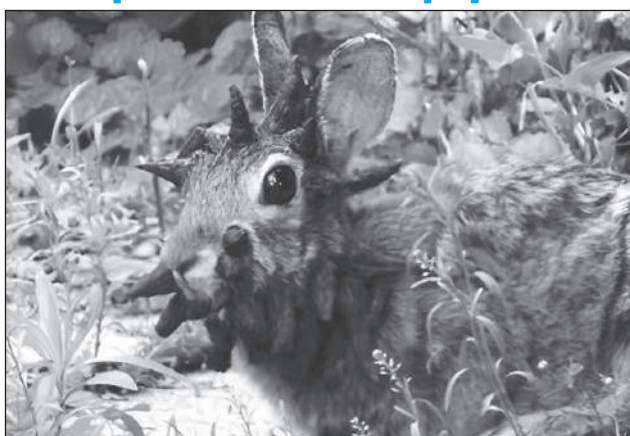
Kolumbiyada qalmaqallı festival: "Öküz toreadoru buynuzu ilə vurub öldürdü"

Kolumbiyada keçirilən festival zamanı toreador (öküz döyüşçüsü) heyvanı ələ saldıqdan sonra öküz onu tamaşaçıların qorxu dolu baxışları qarşısında buynuzu ilə vuraraq öldürüb.

Məlumatla görə, 35 yaşlı Yovanis Markes Kolumbiyanın şimalında yerləşən Maqdalena bölgəsindəki Fundasyon kiçik şəhərciyində keçirilən korrida festivalında iştirak etmiş onlarla toreadordan biri olub. Hadisə ilə bağlı yayılan dəhşətli kadrarda öküzün Markesi buynuzları ilə havaya atdığı anlar əks olunub.

ABŞ-da başında "buynuzlar" olan qarıba dovşanlar peyda olub

ABŞ-nin Kolorado ştatının Fort-Kollins şəhərində yerli sakinlər başlarında qarıba "buynuzlar" olan vəhşi dovşanlar görməyə başlayıblar.

Sakinlərin sözlərinə görə, belə dovşanlardan birini öz həyatında iki il ərzində müşahidə edib. Bu müddətdə heyvanın üzündəki "şüaya bənzər" çıxıntılar böyüyüb, lakin dovşan ölməyib.

Kolorado Parklar və Vəhşi Təbiət Departamenti izah edib ki, bu çıxıntılar əslində dəri üzərində yaranan ziyillər və ya xoşxassəli şiş hüceyrələridir. Onlar sağlamlığı mümkün olmayan xüsusi bir virus səbəbindən emələ gəlir.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, bu xəstəlik yalnız dovşanlara təsir edir və digər heyvan növləri üçün təhlükə yaratmır.

dəyə şahidlərdən biri danışib.

Videoda tamaşaçıların ona ayağa qalxmasına kömək etdikləri və arenadan çıxardıqları görünür. Yovanis Markes yaxınlıqdakı xəstəxanaya aparılsa da, oraya çatanda öldüyü təsdiqlənib.

Korralexa - Kolumbiyanın bəzi yerlərində məşhur ənənədir ki, bu zaman toreadorlar böyük izdiham qarşısında yarışlarda iştirak edirlər. Lakin bu tədbirlər getdikcə dəbdən düşmüş və heyvanlara qarşı qəddar davranışların sərgiləndiyi, eyni zamanda insanların həyatının riskə atıldığı festivallar kimi qəbul edilir.

Keçən il Kolumbiya parlamenti korridanı qadağan edən qanun qəbul edib, lakin bu qanun ancaq 2027-ci ildə tam şəkildə qüvvəyə minəcək.

Dırnaqlarınız saralırsa, bu xəstəliyiniz var

Dırnaqların saralması bədəndə müəyyən sağlamlıq problemlərinin əlaməti ola bilər.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssislər dırnaq saralmasının ən çox göbəkək infeksiyası, vitamin çatışmazlığı və ya qaraciyər problemləri ilə əlaqəli olduğunu bildirirlər.

Xüsusilə göbəkək infeksiyaları dırnaqların rənginin dəyişməsinə və qınlımasına səbəb olur. Vitamin çatışmazlığı isə dırnaqların zəifləməsinə və saralmasına yol açır.

Bundan əlavə, saralmış dırnaqlar bəzən qanda oksigen çatışmazlığı və ya qaraciyər xəstəliklərinin göstəricisi ola bilər.

Belə simptomlar varsa, həkimə müraciət etmək və dəqiq diaqnoz qoyulması vacibdir. Erkən müalicə sağlamlığınız üçün önəmlidir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Yeməkdən qabaq dişlərinizi fırçalasanız daha az yemək yeyəcəksiniz.
- * Hıçqırığınız tutduğu zaman 10 saniyə nəfəs almayın və 3 dəfə udqunun. Hıçqırığınız keçəcək.
- * Əgər soyuq duş alınsa 3 dəqiqə dayansanız, 40 kalori yandıracaqsınız.
- * Qədəhdəki şərabın keyfiyyətini öyrənmək istəyirsinizsə, qədəhi asta calxalayın. Qədəhin içindəki çöküntü nə qədər qatıdırsa, şərab bir o qədər keyfiyyətlidir.
- * Yumurtanı qaynadarkən onun çatlamasını istəmirsinizsə, qaba yanmış kibrit qoyun.
- * Tərə qarşı dezodorantları səhər yox, gecə vurun. Bu, daha uzun müddətə qoxunun qarşısını alacaq.
- * Ütünün suyunun içinə bir az ətir vursanız, paltarlarınızdan gözəl qoxu gələcək.
- * Külqabının pis iylənməməsi üçün onu su ilə yox, zeytun yağı ilə isladın.
- * Pişiklərin divan və ya kreslonuza oturmasını istəmirsinizsə, həmin yerə naftalin qoyun. Pişiklər onu heç sevməzlər.
- * Saçlarınızı boyadarkən üzünü dəyən boyanı südə batırılmış pambıqla silin.
- * Yata bilmirsinizsə, albalı suyu için.
- * Zibil qutunuzun içinə soda və ya qabartma tozu töksəniz, pis qoxunun qarşısını ala biləcəksiniz.
- * Yumurtanı qaynatdıqdan sonra qalan suyu dibçəyə tökün. Bitkilərə çox xeyirlidir.
- * Dırnaq boyasından qalan sarılığı götürmək üçün dırnağa sirkə sürün. Rəngini açacaq.
- * Mədəniz bulanırsa, bir stəkan qəhvə için.

Hindistanda qohumlar qadını "hamilə qalmasına kömək etmək" məqsədilə zorladılar

Hindistanda 40 yaşlı qadın ərinin atası və digər qohumu tərəfindən zorlanıb, cinayəti törədənlər əməllərini "qadının hamilə qalmasına kömək etmək" istəyi ilə izah ediblər.

Bu hadisə haqqında "The Times of India" nəşri məlumat yayıb.

Qadın uşağı salandan sonra qohumlarından polisə şikayət edib.

O bildirib ki, 2024-cü ildə ailə qurub və ərinin qohumlarının evinə köçüb. Cütlük uşaq dünyaya gətirməyə çalışsa da, cəhdlərin heç biri nəticə verməyib. Qadın və onun partnyoru müayinədən keçib, müayinə zamanı kişiye sperma hərəkətililiyinin aşağı olması diaqnozu qoyulub.

Cütlük süni mayalanma proseduruna müraciət ediblər. Lakin bu cəhd də uğursuz alınıb. Qadın uşaq evindən körpə götürməyə hazır olduğunu bildirsə də, əri və ailəsi buna qəti şəkildə qarşı çıxıblar.

Zərərçəkənin sözlərinə görə, bu hadisə ailə mübahisələrinə yol açıb. Belə ki, yaranan münaqişədən bir müddət sonra qayınatası gecə saatlarında onun evinə soxulub. O, oğlunun nəslinin davam etdirməsinə kömək etməyə hazır olduğunu bildirib və gəlinini zorlayıb. Bu barədə qadın ərinə danışanda, əri qadına baş verənlərlə bağlı susmağı əmr edib, itaətsizlik göstərəcəyi təqdirdə onun açıq-saçıq şəkillərini internetdə yerləşdirəcəyi ilə hədələyib.

Bundan sonra qayınata gecə daha bir neçə dəfə gəlininin yanına gəlsə də, hamiləlik baş verməyib. Sonra qocanı ərin başqa bir qohumu əvəz edib. Onunla münasibətdən sonra hamiləlik baş verib, lakin qadın bu dəfə hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500